

NOU ÎNCEPUT PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL TEOLOGIC TIMIȘOREAN

Luna octombrie este în mod tradițional cea în care începe școala pentru studenți. Desigur, anul acesta universitar, ca și semestrul trecut din cel precedent, este caracterizat prin desfășurarea lui în totalitate în on line. Exista, cel puțin la nivelul Universității de Vest din Timișoara, la un moment dat discuția ca anul universitar să se desfășoare la modul hibrid, cel puțin pentru anul I. După un sondaj de opinie între cadrele didactice, s-a ajuns la concluzia ca totuși acesta să se desfășoare exclusiv on line, având în vedere dificultățile create de pandemia actuală.

În noua situație se află și profesorii și studenții Facultății de Teologie din Timișoara (numită generic astfel, pentru că titulatura ei înglobează și Literele și Istoria). Bineînțeles că acest fel de a ține cursurile este unul provizoriu și nu poate fi niciodată socotit definitiv pentru o predare adevărată. Totuși însă, s-a constatat că odată cu implementarea on line-ului s-au îmbunătățit cunoștințele de operare în diferite platforme, atât pentru profesori, cât și pentru studenți. Deși în alte părți de lume modul de a preda și on line se folosea de mult, cel puțin pentru postarea materialelor didactice, la noi cunoștințele și practicile erau destul de limitate. Pe de altă parte, pentru studenții teologi care se află în afara țării modul acesta de predare și de notare este ca o mană cerească întrucât au și ei posibilitatea de a participa la cursuri de acolo de unde sunt.

Pentru colectivul de Teologie ortodoxă și pentru toți studenții inaugurarea noului sediu la începutul toamnei este un eveniment cu totul deosebit. S-a reușit iată, ca după aproape 20 de ani,

Teologiei timișorene să i se găsească un spațiu adecvat, într-o zonă centrală a orașului. Este meritul incontestabil al Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan și al conducerii Universității de Vest, în special a domnului rector Marilen Pirtea. Noul sediu va putea fi însă folosit abia de la anul viitor – să sperăm – întrucât anul acesta cursurile se desfășoară on line. Între timp, vor fi amenajate corespunzător capela și sălile de curs.

Tot toamna aceasta vine cu simpozioane internaționale desfășurate tot on line, cu participări ale unor preoți, profesori, teologi, cercetători și alți invitați, din țară de la noi și din întreaga lume. Este și aici

o parte plină a paharului, pentru că simpozioanele și conferințele on line sunt mai ușor de organizat datorită faptului că nu se necesită deplasarea invitaților și deci astfel este mai ușor pentru fiecare de acolo de unde e să participe.

Corpul profesoral s-a lărgit din toamna aceasta prin propunerea pentru titularizare a părintelui prof. Ioan Mihoc și prin cooptarea părintelui consilier Nichifor Tănase. De asemenea, domnul prof. Daniel Lemeni se pregătește pentru susținerea abilitării în Teologie. Acesta din urmă pregătește și lansarea unei reviste care să fie inclusă în baze de date internaționale de prestigiu și punctaj mare.

În planul colectivului de Teologie ortodoxă se află și inaugurarea unui nou program de Master, începând cu anul universitar 2021-2022.

Sunt acestea câteva realități ale începutului de an universitar 2020-2021 în învățământul teologic timișorean. Sunt rezultate pozitive și încurajatoare pentru o bună desfășurare a procesului de învățământ în anii care vor veni. Iar „pepinierii” în care se formează viitorii slujitori ai lui Hristos trebuie să i se acorde importanță maximă.

MEDITAȚII ÎN VREMEA BISERICILOR GOALE (IV)

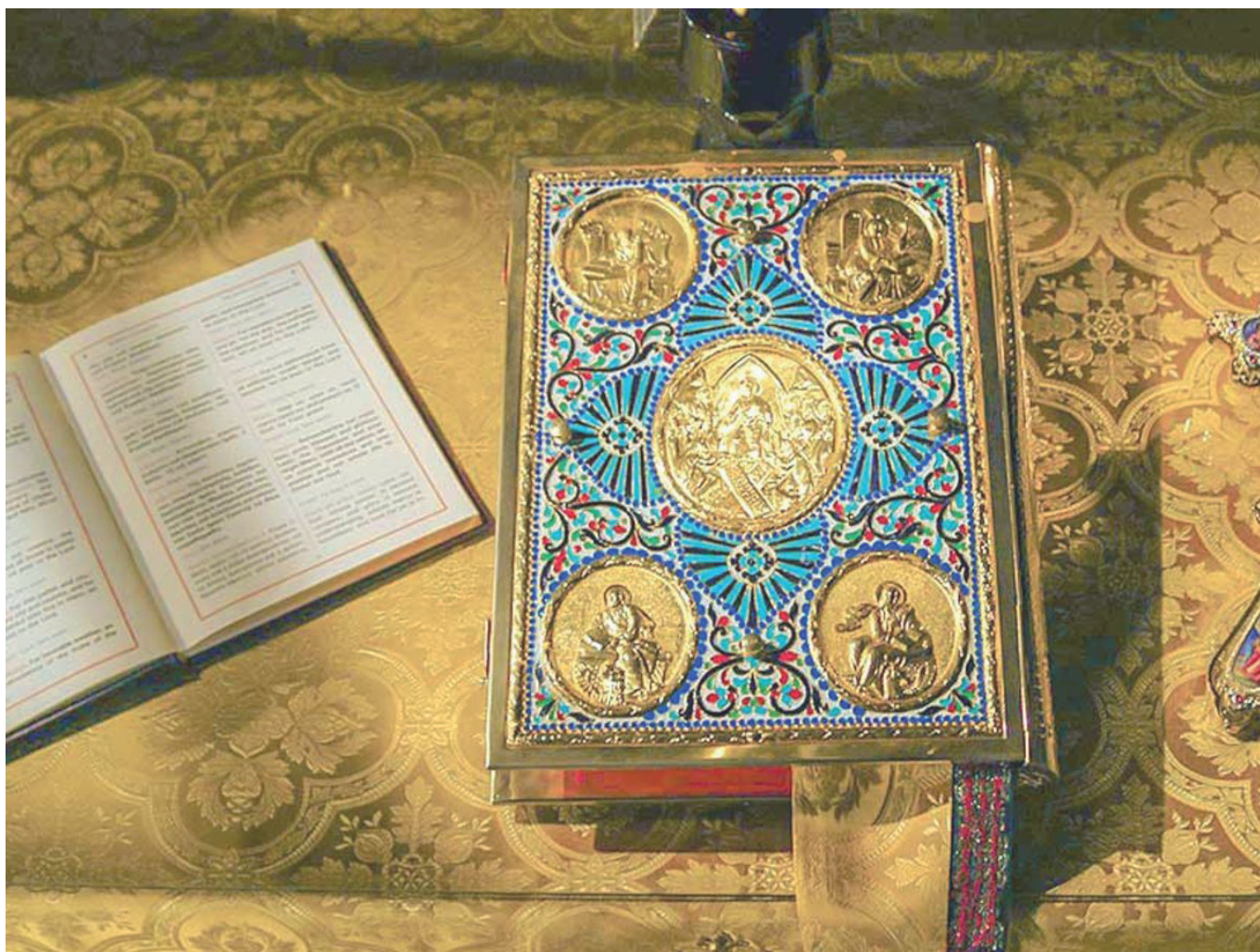
† DANIL
Episcopul Daciei Felix

Istoria omorării balaurului – Coronavirus: „Și era un balaur mare într-un loc și-l cinsteau pe el Babilonenii. Și a zis regele (Cirus Persul) către Daniel: Oare vei zice că și acesta este de aramă? Acesta este viu și mănâncă și bea, nu vei mai putea zice că și acesta nu este dumnezeu viu; deci închină-te lui. Și a zis Daniel: Domnului Dumnezeului meu mă voi închina, că Acela este Dumnezeu viu; iar tu, o, rege, dă-mi slobozenie și voi omorî balaurul fără de sabie și fără de toiag. Și a zis regele: Ți-l dau ție. Și a luat Daniel rășină și seu și păr și le-a fiert la un loc și a făcut cocoloașe și le-a aruncat în gura balaurului și, mâncând, a plesnit balaurul.” (Istoria omorării balaurului și a sfărâmării lui Bel 1, 27-31).

Cine oare va putea omorî astăzi balaurul Coronavirus „fără de sabie și fără de toiag”, decât Sfântul proroc Daniel, cu cocoloașele lui de rășină, seu și păr, fierte la un loc? Numai el ne-ar putea tâlcui și lămuri care ar putea fi semnificația simbolică, teologică și duhovnicească, a rășinii, a seului și a părului, ce ar putea face ca balaurul Coronavirus „să plesnească” și să nu mai ucidă atâția oameni pe fața pământului.

*

Limpezirea apelor tulburi ale vremurilor noastre: La început apele vremurilor au fost limpezi și preacurate. Păcatul și păgânătatea au început a tulbura apele vremurilor; războaiele și crimele au prefăcut adeseori apele vremurilor în sânge, precum Nilul de la începutul Exodului, și alteori amare, precum cele

de la Mara, din aceeași carte biblică. De când am ajuns la vârsta înțelegerii, am putut observa și constata fiecare că apele vremurilor în care s-a scaldat și se scaldă lumea, cu care se spală lumea și din care se adapă lumea, sunt tulburi. Mai ales în zilele noastre! Dumnezeu nu încetează prin Biserică să verse și să reverse cât mai multă Aghiazmă Mare a harului Său sfințitor și purificator în apele tulburi ale vremurilor. Dar nici diavolul nu stă deoparte. Prin păcat și prin oamenii păcatului, precum a semănat neghină în țarina semănată cu grâu, vrăjmașul varsă în apele vremurilor mărul, nămolul și otrava iadului. De aceea apele vremurilor au o proporție și o compoziție între limpezire și tulburare, numai de Dumnezeu știută. Cu siguranță apele sfințite ale Botezului îl pot feri pe creștin de apele tulburi ale lumii. Cu siguranță apele Iordanului sunt vindecătoare și mai sfinte decât apele Damascului, Abana și Parpar, precum citim în cartea minunilor Sfântului prooroc Elisei, în cazul vindecării de lepră a lui Neeman Sirianul. Limpezirea apelor vremurilor, mai ales a vremurilor noastre, nu se poate face fără Izvorul Siloamului și prin Cel care l-a trimis pe orbul din naștere să se spele acolo. Apele tulburi ale vremurilor au nevoie de fântâna Samarinencii și de îngerul Domnului de la scaldătoarea Vitezda.

Limpezirea apelor tulburi ale vremurilor o face grâul Creștinismului, după cum tulburarea apelor vremurilor o lucrează neghina păgânismului și neopăgânismului. Limpezirea apelor tulburi ale vremurilor o fac cei numiți de Mântuitorul pe Muntele Fericitilor „sarea pământului” și „lumina lumii” (Matei 5, 13-14). Despărțirea pe veci a limpezirii de tulburarea apelor vremurilor se va face definitiv doar de către Dreptul Judecător la Judecata de Apoi, când va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. „Atunci cei dreپți vor străluci ca soarele în Împărăția Tatălui lor”. (Matei 13, 43).

Apele tulburi ale vremurilor noastre sunt tulburate de păcat și de fărădelege, de frica de boală și de frica de moarte. Limpezirea acestora se va face prin frica de Dumnezeu, prin întoarcerea la El și prin credința în El; prin nădejdea întru El și prin dragostea față de El. Aceste trei virtuți teologice, dimpreună cu iubirea față de aproapele, cu rugăciunea și cu smerenia, ne vor învrednici de sărbătoarea Izvorului Tămăduirii, pe malurile râului vieții, „cu apa limpede cum e cristalul”, care izvorăște din tronul lui Dumnezeu și al Mielului (Apocalipsă 22, 1-2).

*

Să nu vă depărtați de Ierusalim! „Cuvântul cel dintâi l-am făcut o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța, până în ziua în care S-a înălțat la cer, poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales, căroră S-a și înfățișat pe Sine viu după patima Sa prin multe semne doveditoare, arătându-li-Se timp de patruzeci de zile și vorbind cele despre împărăția lui Dumnezeu. Și cu ei petrecând, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care (a zis El) ați auzit-o de la Mine: Că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile.” (Faptele Apostolilor 1, 1-5).

De la Botezul în Iordan și până la Răstignirea pe Cruce, Hristos Domnul a vorbit cu Sfinții Săi ucenici și apostoli, cu diferiți oameni și cu mulțimile, numai cele despre Împărăția lui Dumnezeu. A se vedea Predica de pe Munte și toate Pildele Împărăției. Dar și în vremea celor patruzeci de zile de după Înviere, până la Înălțare, Hristos cel Înviat, arătându-Se pe Sine celor unsprezece sfinți ucenici și apostoli, le-a vorbit acestora, de asemenea, numai cele despre Împărăția lui Dumnezeu.

Așa au făcut și Sfinții Apostoli după Cincizecime; așa face Biserica de două mii de ani, așa trebuie să facem și noi; și între noi și cu alții: să vorbim numai cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Nu despre împărăția sau împărățiile lumii sau cele despre deșertăciunile ei. Să gândim cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Să vorbim cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Să propovăduim Împărăția lui Dumnezeu. Să făptuim toate pentru dobândirea Împărăției lui Dumnezeu.

Autorul Evangheliei a treia și a cărții Faptele Apostolilor, Sfântul Evanghelist Luca, ne spune despre Sfânta proorociță Ana, fiica lui Fanuel, prezentă la Întâmpinarea Domnului, că „nu se depărta de templu, slujind noaptea și ziua în post și în rugăciuni” (Luca 2, 37). Același sfânt evanghelist scrie la începutul cărții Faptele Apostolilor că Mântuitorul Iisus Hristos le-a spus sfinților Săi ucenici și apostoli, după Înviere, și mai înainte de Înălțare, să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, adică Botezul cu Duh Sfânt sau cu focul harului Duhului Sfânt, sub chip de limbi de foc, la Cincizecime sau Rusalii (Faptele Apostolilor 1, 4-5).

Astăzi, a nu ne depărta de Ierusalim, cred că înseamnă nu neapărat apropierea geografică sau locuirea propriu-zisă în Ierusalim, cât mai ales dimensiunea duhovnicească a acestor dumnezeiești cuvinte, care ne trimit înspre „Ierusalimul cel de sus” (Galateni 4, 26) sau spre „Noul Ierusalim” (Apocalipsă 21, 2). A nu ne depărta de Ierusalim ar putea însemna astăzi a nu ne depărta de „cetatea păcii”, pace împărtășită

desăvârșit de Hristos Domnul în Seara Învierii și la opt zile după Înviere, când S-a arătat lui Toma. A nu ne depărta de Ierusalim înseamnă a nu ne depărta de David, regele Ierusalimului și mai ales de Psaltirea lui. A nu ne depărta de Ierusalim înseamnă a nu ne depărta de templul sfânt al lui Dumnezeu din Ierusalim, ctitorit de către Solomon. A nu ne depărta de Ierusalim înseamnă a nu ne depărta de proorocul Ierusalimului, de Sfântul prooroc Isaia și de viziunea lui din templu (Isaia cap. 6), de Sfântul prooroc Ieremia și de plânsul lui de jale cu care a stropit zidurile Ierusalimului (Plângerile lui Ieremia 1-5) și de Sfântul prooroc Iezechiel și de viziunea lui despre zidirea templului celui nou (Iezechiel 40-48). A nu ne depărta de Ierusalim înseamnă a nu ne depărta de Întâmpinarea Domnului din templu, de alungarea vânzătorilor din templu, de Scăldătoarea Vitezda de la „Poarta oilor”, de femeia păcătoasă iertată în templu și de Izvorul Siloamului, vindecător al tuturor orbilor sufletești și duhovnicești din naștere; de casa Cinei celei de Taină, de grădina Ghetsimani, de Golgota, de Crucea Răstignirii, de Mormântul Domnului, de Betania și de Emaus, de Muntele Măslinilor, de locul sfânt al Pogorârii Duhului Sfânt la Cincizecime. Prin urmare, să nu ne depărtăm de „Poarta cea Frumoasă” a templului Ortodoxiei (cf. Faptele Apostolilor 3, 2), de rugăciunea cea cutremurătoare a Sfinților Apostoli din Ierusalim (Faptele Apostolilor 4, 31), de Sinodul Apostolic din Ierusalim (Faptele Apostolilor 15, 1-35), sau, mai ales, de „zidul plângerii” cu amar al lui Petru!

A nu ne depărta de Ierusalim, înseamnă astăzi, a nu ne depărta gândul de Biserică, de Sfântul Potir, de Sfânta Cruce și de Sfintele Icoane, de rugăciune, de citirea Sfintelor și dumnezeieștilor Scripturi și a cărților Sfinților Părinți. Deși aflați în exil în Babilon, Sfântul prooroc Daniel și cei trei tineri nu se depărtaseră de Ierusalim, prin minunea izbăvirii celor trei din cuptorul Babilonului, prin rugăciunea proorocului de trei ori pe zi, în casa sa cu fereastra deschisă înspre Ierusalim și prin izbăvirea lui din groapa cu lei (Daniel 6, 1-29). Din groapa cu viruși să ne izbăvească și pe noi Dumnezeu, și țara, și poporul, și pe fiecare dintre noi, trimitând pe Îngerul Său să închidă „gurile virușilor”, iar pe Sfântul prooroc Avacum să-l răpească iarăși cu coșul cu merinde din Ierusalim, la „groapa cu lei” a vremurilor noastre (Istoria omorârii balaurului și a sfărâmării lui Bel 1, 37-50).

*

„Regele m-a dus în cămările Sale” (Cântarea Cântărilor 1, 3): Cămarile în care Regele-Hristos – „Împăratul împăraților și Domnul domnilor” (Apocalipsă 19, 16) – ne duce și ne introduce, sunt în primul rând tainele Sfintelor și dumnezeieștilor Scripturi, ale teologiei și ale descoperirilor cerești și duhovnicești. Sufletul-mireasă din Cântarea Cântărilor, este dus de Hristos-Regele în cămările cărților lui Moise, în cămările cărților istorice, în cămările Psalmilor, în cămările cărților profetice, conform celor spuse de Domnul în Seara Învierii: „Acestea sunt cuvintele pe care le-am grăit către voi, fiind încă împreună cu voi, că trebuie să se împlinească toate cele scrise despre Mine în Legea lui Moise, în prooroci și în Psalmi. Atunci le-a deschis mintea ca să înțeleagă Scripturile.” (Luca 24, 44-45). Apoi, Hristos-Regele ne introduce în cămările teologice ale Sfintelor și dumnezeieștilor Evanghelii; în cămările teologice ale Faptelor Apostolilor; în cămările teologice ale tuturor Epistolelor neotestamentare, pauline și sobornicești, iar în cele din urmă, în cămările teologice și eshatologice ale Sfintei cărți a Apocalipsei. Parafrazând cuvintele Mântuitorului de la Cina cea de Taină: „În casa Tatălui Meu mai multe locașuri sunt...” (Ioan 14, 2), am putea spune că și în „casa” Teologiei Preasfintei Treimi, „mai multe cămări sunt”. În aceste sfinte și dumnezeiești „cămări” au fost introduși de către Regele Hristos, prin Duhul Sfânt, Sfinții Prooroci și Sfinții Apostoli, Sfinții Evangheliști și Sfinții Părinți ai Bisericii și „Marii Dascăli ai lumii și Ierarhi” și mai ales Sfinții Trei Teologi: Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Grigorie Teologul și Sfântul Simeon Noul Teolog.

Dumnezeu l-a dus pe Avraam în „cămările” Teofaniei, pe Moise în „cămările” Legii de pe muntele Sinai; pe Sfântul prooroc Ilie, Dumnezeu l-a răpit prin carul de foc în „cămările” tainelor dumnezeiești și eshatologice, ca și pe Enoh mai înainte de el. Pe Sfântul prooroc Isaia, Dumnezeu l-a dus în „cămările” vedeniei serafimilor din templu; pe Sfântul prooroc Iezechiel în „cămările” descoperirii heruvimilor de la râul Chebar; pe Sfântul prooroc Daniel în „cămările” Revelației „Celui Vechi de zile”. Pe proorocul Iona, Dumnezeu îl duce, în cele trei zile petrecute în pântecul chitului, în „cămările” Morții, Îngropării, Pogorârii la iad și Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Pe Sfântul Evanghelist Matei, Duhul Sfânt îl duce în „cămările” Cărții Neamului și ale Nașterii Domnului; pe Sfântul Evanghelist Marcu, Duhul Sfânt îl duce în „cămările” pustiei Iordanului și ale Epifaniei de la Botezul Domnului, iar pe Sfântul Evanghelist Luca în „cămările” Bunevestiri și ale nașterii Sfântului Ioan Botezătorul. Pe Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, Duhul Sfânt îl duce în „cămările” Întrupării Cuvântului, Care „S-a făcut trup” (Ioan 1, 14). Pe Sfinții și dumnezeieștii Apostoli, Regele îi duce în „cămările” Predicii de pe Munte, ale Pildelor Împărăției, ale

Schimbării la Față, ale Cinei cele de Taină și ale Sfintei și dumnezeieștii Învieri și ale Arătărilor de după Înviere, până la Înălțarea la cer, toate culminând cu Pogorârea Duhului Sfânt, ca pregătire, de veacuri și peste veacuri, a Parusiei Domnului.

Pe Sfântul Arhidiacon Ștefan, Regele Iisus Hristos îl duce în „cămărilor” Șederii Lui de-a dreapta Tatălui; pe Sfântul Apostol Pavel, Regele Iisus Hristos îl duce și îl răpește în „cămărilor” slavei celui de-al treilea cer, după ce i se arată pe drumul Damascului; iar pe Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, Regele Iisus Hristos îl duce în „cămărilor” Apocalipsei, descoperită în insula Patmos.

Pe Sfântul Atanasie cel Mare și pe Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gurădeaur, sau pe Părinții Capadocieni, Regele îi duce în „cămărilor” triadologiei, pnevmatologiei și hristologiei, în care au excelat apoi Sfântul Chiril al Alexandriei și Sfântul Maxim Mărturisitorul. Pe Sfântul Ioan Damaschin, Regele-Hristos îl duce în „cămărilor” Dogmaticii ortodoxe; pe Sfinții Ioan Scărarul și Isaac Sirul, în „cămărilor” spiritualității și asceticii ortodoxe, iar pe Sfântul Simeon Noul Teolog, Regele îl duce în „cămărilor” misticii ortodoxe, ca și pe Sfântul Dionisie Areopagitul mai înainte, și pe Sfântul Grigorie Palama, după aceea.

Pe fiecare creștin, prin Botez, Mirungere și Euharistie; pe fiecare monah, prin Pateric și Filocalie; pe fiecare preot, prin Liturghie și propovăduire, și mai ales pe fiecare Ierarh, prin Liturghia Arhierască Neîncetată (!), Hristos-Regele ne duce în „cămărilor” Sale, cele negrăite. Pentru aceasta, se cuvine ca mai des și cât mai des să intrăm în camera noastră cea mai dinlăuntru, să închidem ușa simțurilor și să ne rugăm Tatălui nostru „Care este în ascuns”, și Tatăl nostru „Care vede în ascuns” ne va răsplăti nouă (cf. Matei 6, 6).

„Cămara Ta, Mântuitorule, o văd împodobită; și îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa; luminează-mi haina sufletului, Dătătorule de lumină și mă mântuiește.”

*

„Am aflat pe omul acesta ca o ciumă...” (Faptele Apostolilor 24, 5): Aceste cuvinte rostite de către retorul Tertul în Cezareea Palestinei, către procuratorul Felix, se constituie în cea mai josnică invectivă exprimată de către iudeii apostăți la adresa Sfântului Apostol Pavel! Omul lui Dumnezeu, Apostolul lui Hristos și apostolul neamurilor, care a adus pe oriunde a trecut și în tot ceea ce a propovăduit și a scris, numai lumină, iubire, adevăr, har, pace și binecuvântare, prin credința în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel mort și Înviat, era privit, văzut și considerat de către dușmanii neîmpăcați, ai săi personal și ai lui Hristos, „ca o ciumă”, sau drept o ciumă și o calamitate pentru eroarea lor. Pentru cerul lui Dumnezeu și pentru Biserica lui Hristos, Sfântul Apostol Pavel era și este trâmbița Duhului Sfânt, gura lui Hristos, al doilea corifeu al apostolilor și „vas ales, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel” (Faptele Apostolilor 9, 15); dar pentru diavolul din iad și oamenii lui din lume, Sfântul Apostol Pavel era considerat „ca o ciumă”.

Așa s-a întâmplat cu toți sfinții de-a lungul creștinismului și așa se va întâmpla până la sfârșitul lumii și A Doua Venire a Domnului.

ANIVERSAREA ZILEI NAȘTERII PREASFINȚITULUI PĂRINTE EPISCOP-VICAR PAISIE LUGOJANUL

REDACȚIA

În ziua de 24 octombrie, Preasfințitul Părinte Episcop-vicar Paisie Lugojanul a împlinit vârsta de 49 de ani.

Preasfințitul Părinte Paisie Ion – Lugojanul, actualul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei s-a născut la 24 octombrie 1971, în localitatea Curtea de Argeș, din părinții Florea și Milica. A urmat cursurile Școlii Generale (clasele I-VIII) și ale Liceului Agroindustrial (1986-1990) la Curtea de Argeș, după care s-a înscris la Facultatea de Medicină Veterinară din Timișoara (1991-1997).

În continuare, a frecventat cursurile Facultății de Litere, Istorie și Teologie, specializarea: „Teologie Ortodoxă Pastorală” din cadrul Universității de Vest din Timișoara (2001-1997), obținând titlul de licențiat în teologie, cu lucrarea: „Aspecte ale creștinismului în primele trei secole (Biserica Primară)” – teza de licență a fost elaborată sub îndrumarea pr. prof. univ. dr. Aurel Jivi, cadru didactic asociat, la disciplina: Istoria Bisericească Universală. Din anul 2008 este doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă „Mitropolitul Andrei Șaguna” din Sibiu, la Catedra de „Teologie Liturgică”.

Ca student, a activat în cadrul „Asociației Studenților Creștini Ortodocși din România”, filiala Timișoara (1992-1998), îndeplinind funcția de vicepreședinte (1993-1994). În această calitate s-a implicat în toate activitățile Asociației, în mod special în organizarea conferințelor de spiritualitate ortodoxă.

În anul 1999 a fost tuns în monahism la Catedrala Episcopală din Gyula, după care a fost hirotonit *ierodiacon* (6 august), iar apoi *ieromonah* (7 august 1999). Din încredințarea Preasfințitului Părinte Sofronie a ocupat funcțiile de *superior* al paraclisului episcopal din Bichiș (2001-2006), *eclesiarh* al Catedralei episcopale din Gyula (2002-2006), *secretar eparhial* de limba română al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria (2003-2006) și *preot misionar* pentru alte parohii ale eparhiei – în parohia Otlaca

Pustă (2003-2006) a slujit la altar și a asigurat predarea orelor de Religie la Școala Generală pentru copiii români. Înaintea hirotoniei întru arhiereu, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ridicat la rangul de *arhimandrit* (2006).

La 9 februarie 2006, a fost ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titulatura: „Lugojanul”, la propunerea mitropolitului Nicolae Corneanu al Banatului. A fost hirotonit și instalat la 19 februarie același an în catedrala mitropolitană din Timișoara.

Astfel, în calitate de ierarh participă la întrunirile Adunării Naționale Bisericești, ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ale Sinodului Mitropolitan, ale Adunării Eparhiale și Consiliului Eparhial din Arhiepiscopia Timișoarei. La nivelul eparhiei desfășoară în mod curent vizite pastorale, sfințiri de biserici, hirotonii și hirotessii. Peste săptămână săvârșește Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană.

Preasfinția sa acordă o atenție deosebită procesului de construcție, repararea și finalizarea a locașurilor de cult, parohiale și mănăstirești – în acest sens, amintim reconstrucția incintelor de la Mănăstirile Săraca, Românești și Timișeni, precum și lucrările de la noile mănăstiri din eparhie (construcția bisericilor și a corpurilor anexe). Tot aici amintim de lucrările de renovare efectuate la catedrala mitropolitană.

Între dezideratele punctuale ale Preasfinției Sale se înscrie finalizarea construcției Așezământului de bătrâni (mireni și clerici), „Sfântul Nicolae” din Parohia Checea, proiect la care au ajutat mai multe parohii urbane și rurale – Timișoara Dacia, Timișoara Fratelia și Ghiroda. Și tot în acest context, mai amintim implicarea directă a arhiereului în sprijinirea financiară a procesului de modernizare a unei cabine sterile, necesare transplantului medular, la Clinica de Oncohematologie a Spitalului de copii „Louis Țurcanu” din Timișoara.

O altă inițiativă importantă este inaugurarea școlii ortodoxe „Sfântul Antim Ivireanul” și a grădiniței „Troita” din Timișoara.

Se remarcă prin grija arătată ținutei și calității publicațiilor bisericești „Altarul Banatului”, „Învierea” și „Lumina”. De asemenea, alocă un interes special emisiunilor destinate televiziunii și radioului „Trinitas”, implicându-se în grila programelor Radioteleviziunii patriarhale prin acordarea de interviuri, precum și în media locală, prin opinii rigurose exprimate în cadrul emisiunilor regionale televizate și radiodifuzate.

Între anii 2014-2007, Părintele Episcop-vicar a răspuns de învățământul teologic timișorean, fiind o vreme și *lector* asociat la Catedra de Teologie Ortodoxă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest-Timișoara, la disciplinele „Formare duhovnicească”, „Omiletică” și „Catehetică”.

Totodată, Preasfinția Sa a inițiat protocoalele de colaborare între Arhiepiscopia Timișoarei și Facultățile de Litere, Istorie și Teologie și cea de Arte Plastice din cadrul Universității de Vest, pe teme culturale și de spiritualitate, dar și de restaurare și conservare a bisericilor-monument istoric, care fac parte din patrimoniul național.

La acestea amintim participarea la importante manifestări cultural-spirituale locale, naționale și internaționale. P.S. Episcop Paisie a fost prezent de-a lungul timpului la evenimente academice majore din cadrul instituțiilor de învățământ superior din metropola timișoreană – conferințe cu invitați de prestigiu ai universitarismului românesc și internațional pe teme de cultură și spiritualitate și la simpozioane naționale, organizate de către Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, precum: „Sf. Constantin cel Mare și creștinismul”, „Părintele Dumitru Stăniloae și sinteza neo-patristică în teologia românească”, „Text și discurs religios” ș. a.

În acest context mai amintim vizitele misionare efectuate, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la comunitățile românești din Irlanda (21-17 august, 2007), Florida și California – S.U.A. (10-9 octombrie, 2007), precum și pelerinajele făcute în Țara Sfântă (2009, 2013 și 2014) și la așezăminte bisericești din Rusia și Ucraina (2010), respectiv în Sfântul Munte Athos.

În sfârșit, evocăm activitatea publicistică a ierarhului, materializată în articole de teologie și spiritualitate, în revistele românești din Ungaria („Foaia românească”, „Cronica” și „Buletinul Episcopiei de Gyula”), precum și în revistele „Învierea”, a Arhiepiscopiei Timișoarei, și „Altarul Banatului”, publicație oficială a Mitropoliei Banatului.

Dorim și pe această cale Preasfinției Sale bogată înziliră, ajutor de la Dumnezeu, slujire sfântă și rodnică a Bisericii lui Hristos!

CAZ UNIC ÎN VIAȚA BISERICII. CUNUNIE CU 142 DE MIRI

Preot dr. IONEL POPESCU
Vicar eparhial

În anul 1936, preotul Gheorghe Cotoșman (1977-1904), unul din cei mai cunoscuți istorici ai Bisericii bănățene, a publicat lucrarea *Dușmanul Banatului – concubinajul*, reeditată la editura Eurostampa, Timișoara, 2017 (144 p.).

Preot tânăr, paroh în Jimbolia, doctorand în teologie, Gheorghe Cotoșman analizează, în cartea sa, fenomenul îngrijorător al concubinajului, pe care îl denumește, în urma cercetărilor efectuate și a informațiilor cuprinse în matricolele bisericești, „plaga Banatului”.

„Obsedați de gândul îmbogățirii, al confortului și al traiului bun – scrie preotul Cotoșman – mulți se retrag în carapacea egoismului lor, trăiesc numai pentru ei singuri și nu vor să aibă copii [...]. Viitorul și fericirea unui neam sunt copiii și cu cât un neam are mai mulți copii, crescuți în duhul Evangheliei lui Hristos, cu atât va fi mai fericit, va trăi mai mult și numele lui nu va fi șters din cartea popoarelor și a vieții”, conchide preotul paroh al Jimboliei.

Cercetarea riguroasă efectuată de preotul Gheorghe Cotoșman în câteva parohii din câmpia bănățeană a scos în evidență faptul că, „între cauzele de ordin moral provocatoare de sterilitate și mortalitate în Banat trebuie să numărăm în primul rând concubinajul, adică traiul nelegiuit între un bărbat și o femeie [...]. Ei (concupinii n.n.) introduc în corpul sănătos al națiunii germenele disoluției și al dezagregării, prin simplul fapt că țelul lor se circumscrie la satisfacerea poftelor bestiale”. Urmare acestei stări de fapt, Banatul riscă să devină „peste 100-150 de ani un vast și sinistru cimitir românesc”, avertiza preotul Gheorghe Cotoșman.

Pentru a evita o asemenea situație catastrofală, preoții din Banat s-au mobilizat și „au început să combată tot mai puternic concubinajul, cât și divorțurile, militând pentru „restaurarea familiei în drepturile ei sacrosante”.

Lucrarea pastorală a preoților bănățeni de eradicare a concubinajului: prot. dr. Ștefan Cioroianu din Comloșu Mare, participant la Marea Unire de la 1 decembrie 1918 și autor al unor lucrări teologice de prestigiu, a preoților Vasile Medrea, Sever Sebeșan și Gheorghe Cotoșman din Jimbolia s-a bucurat de sprijinul unor reprezentanți ai autorităților vremii, precum: notarul I. Moldovan și primarul Romulus Stanciu din Comloșu Mare, primpretorul Al. Movilă și prefectul Dimitrie Nistor, avocat și preot ortodox.

Eforturile conjugate ale acestor vrednici înaintași în direcția combaterii concubinajului au fost încununuate de impresionanta manifestare bisericească organizată la data de 9 februarie 1935, în parohia Comloșu Mare, unicat pe plan național și internațional, când au fost cununate 71 de perechi, adică 142 de miri.

„Ceea ce s-a întâmplat la Comloșul – Bănățean, județul Timiș-Torontal, în ziua de 9 februarie c. (curent n.n.), este o scânteiere de lumină la razele căreia vreau să împletesc câteva din gândurile ce frământă „de o vreme încoace, pe toți cei ce au la inima lor viitorul acestui Neam, în speță a Românismului din Banat”, scrie preotul Gheorghe Cotoșman.

„La Comloș – continuă el – s-a sfințit casa sufletească a 71 de perechi, de Români ortodocși, trăite în nelegiuire [...]. Cum au putut fi înduplecați moșnegi de 75-80 de ani, veterani îmbătrâniți în nelegiuire, să se cunune la biserică alături de tineri de 23 de ani ..., tata alături de fiu și mama alături de fică, poate chiar moșul (bunicul n.n.) și nepotul?”, se întreabă, pe bună dreptate, autorul.

Taina Cununiei a fost oficiată simultan pentru cele 71 de perechi, nașul tuturor fiind preotul, avocatul și prefectul Dimitrie Nistor, împreună cu soția sa, în prezența sutelor de credincioși din localitate și din parohiile limitrofe.

Din fotografiile realizate se vede clar că „perechile de miri (femeile având rochii sau baticuri de culoare albă) erau așezate pe câteva rânduri, iar preoții au trecut pe la fiecare pereche și au așezat cununile pe capul lor.

Această importantă și emoționantă manifestare a fost însoțită de cuvântările protopopului dr. Ștefan Cioroianu, a primpretorului Al. Movilă și a prefectului-naș, preotul și avocatul Dimitrie Nistor.

Frumusețea acestui moment unic din viața Bisericii Bănățene a fost sporită de festivalul cultural-artistic organizat de tinerii creștini ortodocși din Comloșu-Mare întru cinstitirea consătenilor, tineri și vârstnici, primitori ai Tainei Cununiei.

La finalul acestor puține rânduri, întrebările care ne vin în minte sunt dacă nu cumva societatea în care viețuim se aseamănă cu cea a anilor '30? Nu cumva „plaga concubinajului” dăinuie și în zilele noastre? Ceea ce constatăm, cu îngrijorare, este faptul că natalitatea scade de la un an la altul, că localitățile din mediul rural – sate, comune și orașe mici – se confruntă cu fenomenul acut al depopulării, că numărul tinerilor care își oficializează relația, civil și religios, este tot mai mic, în timp ce numărul divorțurilor este în continuă creștere.

Prin urmare, momentul istoric din data de 9 februarie 1935 ne îndeamnă la reflecție și ne determină, din nou, să ne întrebăm: dacă atunci a fost posibil, acum de ce nu ar fi?

Să învățăm, așadar, din pilda preoților, a credincioșilor și a autorităților de acum 85 de ani, dacă ne dorim, cu adevărat, ca Banatul și țara noastră să nu devină un „sinistru cimitir românesc”, cum scria preotul dr. Gheorghe Cotoșman.

Dușmanul Banatului

- Concubinajul -

DE
PREOT GHEORGHE COTOȘMAN
DOCTORAND ÎN TEOLOGIE

Timișoara 1936

LUCRARE DESPRE UN MĂRTURISITOR AL LUI HRISTOS

Preot dr. IONEL POPESCU
Vicar eparhial

Lucrarea cu titlul de mai sus (descoperită și îngrijită de semnatarul acestor rânduri, căruia îi aparțin Cuvântul introductiv și notele), apărută de curând la editura timișoreană „David Press Print”, a fost scrisă de diaconul profesor Teodor V. Damșa, după ieșirea din închisoare, pe un caiet de tip „dictando” și a zăcut zeci de ani într-un loc retras din casa acestui vrednic slujitor al Bisericii.

Descoperită, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, „căci nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală și nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut” (Matei 10,26), această lucrare autobiografică prezintă, „sub forma unui Jurnal, chipul unui român care nu l-a trădat niciodată pe Dumnezeu și nu și-a trădat țara în care s-a născut”, scrie Părintele Mitropolit Ioan în Cuvântul înainte sugestiv intitulat: *Un fiu al temniței*.

Fiu de țărani credincioși din localitatea Cotiglet (Bihor), Teodor V. Damșa a fost înzestrat de către Tatăl ceresc cu multe și alese însușiri morale și intelectuale, pe care le-a fructificat pe deplin, începând din clasele primare-gimnaziale și până după absolvirea facultăților de Teologie din București și de Litere din Cluj-Napoca.

Ajuns profesor de Religie, îl aștepta o carieră strălucită în învățământul religios și chiar în cel teologic-universitar, dar puterea comunistă atee i-a frânat ascensiunea și fără a fi vinovat de ceva, l-a condamnat la 10 ani de închisoare corecțională.

Calvarul suferințelor tânărului teolog Teodor V. Damșa a început în momentul când Securitatea a descoperit o lucrare de filosofie în manuscris, „Dualitatea ateismului”, scrisă de un coleg, pe care părintele a lecturat-o și a scris pe ea textul: „Lucrarea conține câteva idei intelectuale”.

Din cauza acestei scurte propoziții, Teodor V. Damșa a fost considerat dușman al noii stăpâniri, a fost arestat și închis în beciurile insalubre ale Securității din Oradea, iar după judecare și condamnare, a fost

întemnițat o vreme la Jilava, apoi a fost mutat la Aiud, în așa numita „închisoare a intelectualilor”.

Vreme de trei ani nu a avut voie la vorbitor, la primirea și la trimiterea corespondenței, familia neavând nici o informație cu privire la situația sa.

Aflat în plină activitate de „reeducare”, profesorul Teodor V. Damșa a fost întrebat de un slujbaş al închisorii din Aiud dacă mai crede în Revelația divină. Răspunsul părintelui nu s-a lăsat așteptat și a fost fără echivoc: „Cred, pentru că eu sunt fiu credincios al Bisericii mele și pentru că eu cred și mărturisesc tot ceea ce crede și mărturisește Biserica”.

Pe lângă părintele Teodor V. Damșa, la Aiud erau întemnițați încă 40 de preoți ortodocși, între care se afla și preotul Gheorghe Șepețan de la parohia Secusigiu, Arhiepiscopia Aradului, condamnat pentru „naționalism”.

În cadrul unei dezbateri care avea scopul de a evidenția roadele „reeducării”, un ofițer l-a întrebat pe preotul Șepețan dacă nu crede că religia este o frână în calea dezvoltării științei. Răspunsul preotului a fost că religia nu este o frână, după cum nici „carul cu boi nu împiedică zborul în cosmos”. „Colonelul Crăciun a conchis că deținutul Șepețan ne-a întors pe degete cum a vrut” și din acel moment nu au mai fost ținute astfel de adunări.

Suferințele, lipsurile, problemele materiale, greutatea găsirii unui loc de muncă în întreprinderile socialiste au continuat după liberarea din închisoare. A reușit, însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-și găsească de lucru apoi, fiind și licențiat în Litere, a activat ca profesor de Limba Română și de Limba franceză la liceele din Făget și Ciacova, județul Timiș.

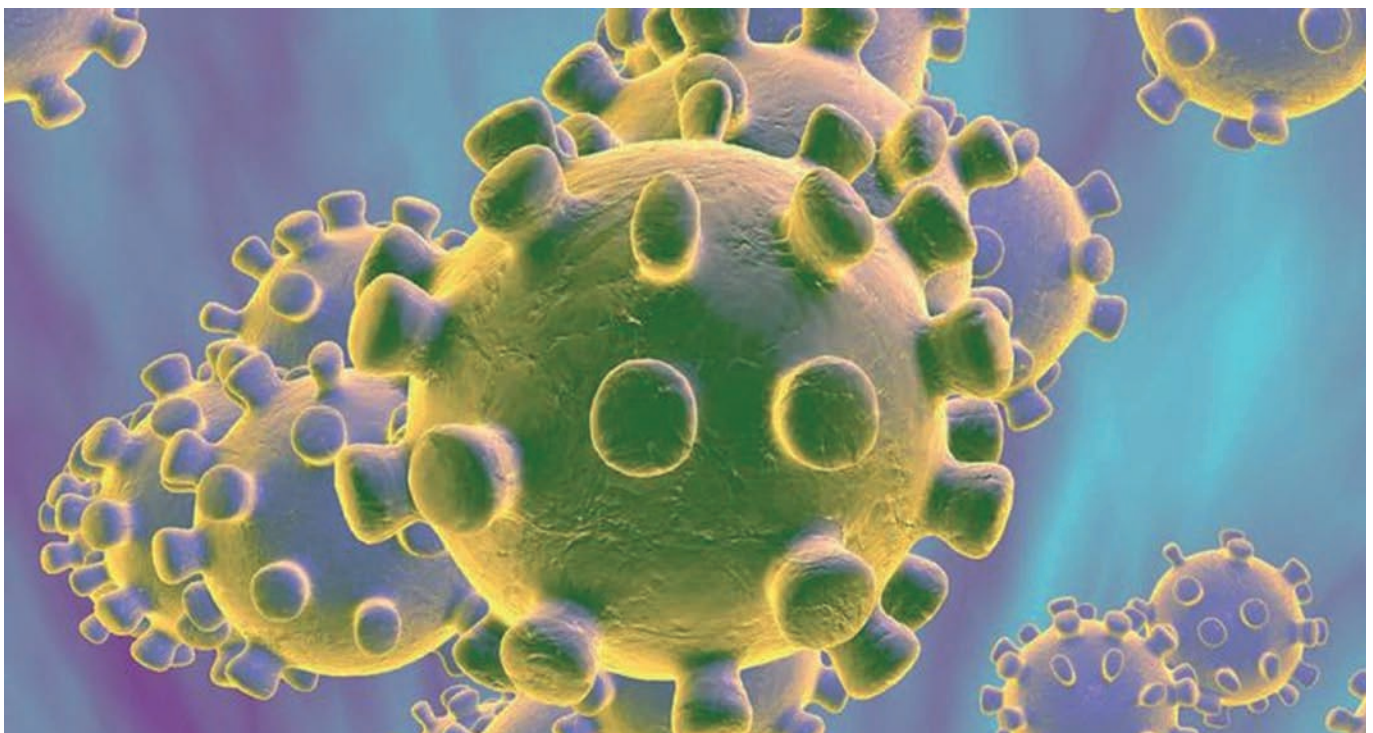
Cutremurătorul *Jurnal* al diaconului profesor Teodor V. Damșa, îmbisericit la parohia Timișoara Iosefin (1981-1995), mărturisire zguduitoare despre umilințele, nedreptățile, privațiunile, bătăile, foamea, frigul și batjocurile îndurate de zecile de mii de români din partea puterii comuniste-atee, reafirmă, încă o dată, dacă mai era nevoie, curajul mărturisitor al celor care „prigoniți fiind”, au avut tăria de a nu apostazia de la credință și, totodată, de a-și ierta torționarii. Ce pildă minunată de împlinire a cuvintelor Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne învață: „lubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc” (Matei 5, 44).

„În temniță fiind – scrie Părintele Mitropolit Ioan – la dangătul de clopot al istoriei, a mărturisit (diaconul Teodor n.n.) cu demnitate și fermitate de creștin: „Eu nu mă lepăd de Hristos, nu mă lepăd de Biserica Neamului și de tot ceea ce au dăltuit în stâncă înaintașii noștri. Din umilința și mizeria închisorilor a ieșit cu conștiința nepătată”, iar Dumnezeu l-a luminat și l-a întărit să nu plece „trist sau cu gând de răzbunare din viața aceasta, ci cu blândețea iertării și cu credința că, în temniță, după gratii, i-a fost alături Hristos Domnul”, încheie Înaltpreasfinția Sa.

... Și dincolo de gratii. *Jurnal* este, așadar, încă o mărturie impresionantă și importantă pentru generațiile de azi și de mâine, depusă de un slujitor al Bisericii pe altarul suferinței umane din perioada comunistă-atee, de care au avut parte, din păcate, peste un milion de români, nu puțini dintre ei fiind martirizați și aruncați în gropile comune săpate în preajma pușcăriilor, la Canal sau în Delta Dumării.

O PRIVIRE ASUPRA „TEORIILOR CONSPIRAȚIEI” DIN ACESTE ZILE

Preot MIRCEA SZILAGYI
Consilier eparhial

Cel de-al doilea val epidemic cu virusul COVID-19 care lovește Europa și întreaga lume în această perioadă și resurgența cazurilor de noi infectări preocupă din ce în ce mai multă lume, mai ales că înmulțirea cazurilor atinge persoane din anturajul nostru, din cercul de prieteni și din comunitatea sau din structura noastră profesională. Deși apariția unui al doilea val de infectări a fost anunțată încă din vara acestui an¹, iar unii vorbesc deja despre un al treilea val² sau chiar de permanentizarea acestui virus, sub o formă sau alta, în viața noastră, toți am fost surprinși neplăcut, chiar dureros, de această realitate. Încercăm, așadar, să punem ordine în informațiile, adeseori contradictorii, care circulă în spațiul public sau prin rețelele de socializare și comunicare, să construim o imagine coerentă a situației concrete, să elaborăm metode și strategii de a rămâne sănătoși la minte și la trup, și de a respecta măsurile de prevenție elaborate de specialiști.

Una din modalitățile prin care încercăm să ordonăm această avalanșă de informații este elaborarea de ipoteze, teorii, viziuni și păreri proprii care să structureze realitatea într-o formă cu sens, inteligibilă pentru noi. Este o modalitate firească de adaptare la concret într-o modalitate care să ne păstreze intactă mentalitatea proprie, propriile convingeri și credințe, dar și să ne ajute să interacționăm cu lumea înconjurătoare într-un mod unitar, structurat și să facă viața de zi cu zi previzibilă.

¹ <https://www.digi24.ro/stiri/externe/mapamond/expert-german-al-doilea-val-de-covid-in-toamna-intensitatea-va-fi-determinata-de-cat-de-mult-va-calatori-lumea-1333697> accesat la 26.10.2020 .

² <https://www.mediafax.ro/coronavirus/prima-tara-din-lume-care-anunta- oficial-ca-se-confrunta-cu-al-treilea-val-al-pan-demiei-de-coronavirus-nu-mai-avem-portocaliu-si-galben-intreaga-tara-este-pe-rosu-19549593> accesat la 26.10.2020

În plus, se poate constata, că atât în spațiul public cât și în preocupările multora dintre noi, există o aplecare spre „teoriile conspirației”. Ce sunt aceste teorii? Sunt convingeri puternice care afirmă că nimic din lume nu este ceea ce pare; oamenii și evenimentele din jurul nostru sunt manipulate și conduse din umbră de forțe malefice, oculte, răuvoitoare; aceste forțe sunt apanajul unor persoane publice (politicieni, oameni de afaceri, etc.), dar uneori aceste forțe sunt organizate în structuri care manipulează pentru a-și atinge scopurile. Majoritatea acestor teorii ale conspirației au în comun câteva caracteristici: au ca subiect un pretins complot secret, o agendă ascunsă, fac referire la un grup de conspiratori, indică „dovezi” care par să sprijine aceste teorii, sugerează că nimic nu este întâmplător, că nu există coincidențe, că totul „se leagă”; mai departe, aceste teorii împart oamenii în două tabere, buni și răi, credincioși și necredincioși, și transformă anumite organizații, instituții sau persoane în țapi ispășitori.

La o examinare riguroasă și rațională putem observa caracterul artificial al acestor constructe. Chiar și „dovezile” pe care teoriile conspiraționiste le oferă sunt circumstanțiale și rupte din context, apelând la latura emoțională și irațională care există, în diferite proporții, în orice om. Există, în mod firesc, în fiecare dintre noi temeri și anxietăți; pe măsură ce ne autoexaminăm sufletul ne cunoaștem mai bine și vedem că avem cu toții parte de evenimente dureroase în viață care își pun amprenta asupra noastră. Pornind de la ele construim ipoteze în baza cărora acționăm, elaborăm reguli de viață și conduită. De pildă, pentru mulți dintre cei care au trăit o mare parte a vieții sub regimul comunist din țara noastră, un regim opresiv care sancționa orice opinie „neconformă” cu direcția impusă, prudența și grija, uneori exagerată, la ce și cu cine vorbim a devenit o a doua natură care se manifestă și acum, la mulți ani după ce acest regim politic a fost răsturnat. Minte noastră își poartă „cămașa de forță” pe care și-a țesut-o pornind de la situații reale, și care, bineînțeles, a fost utilă în acele situații. Dar situațiile care au generat-o nu mai există și am uitat să o „dezbrăcăm”; o purtăm în continuare deși e incomod, fiindcă frica și nevoia de a ne proteja sunt încă puternice.

Pandemia actuală a dat un nou avânt teoriilor conspiraționiste și este suficient să pornim aparatul de radio sau televizorul, să nu mai vorbim de internet, și putem decela prezența știrilor false (celebrele *fake-news*) și corolarul acestora, teorii care mai de care mai fantasmagorice. Dincolo de căutarea senzaționalului ieftin și a popularității cu orice preț de către un segment al presei scrise și audio-vizuale, aceste știri răspund unei cerințe a „masei” de consumatori, din motive enumerate mai sus. Fenomenul răspândirii știrilor false, deosebit de îngrijorător, a fost sesizat și de breasla jurnaliștilor care a demarat un proiect ce urmărește detectarea acestor tipuri de știri și a teoriilor conspiraționiste propagate³. Centrul de presă *Basilica* al Patriarhiei Române, un reper al jurnalismului profesionist, echilibrat și sobru din peisajul presei autohtone, s-a alăturat acestui demers, pentru a lupta împotriva „contagiunii minților și sufletelor noastre cu morbul fricii și al neîncrederii”.

Din păcate aceste teorii au în vedere în vremea de acum, tocmai mijloacele de prevenirea și protecție a răspândirii virusului Corona. Se colportează ideea că măștile medicale nu sunt eficiente în prevenirea infectării cu viruși, în ciuda argumentelor științifice prezentate de specialiștii recunoscuți în domeniu. Unii neagă existența acestui virus sau, pun contagiunea cu el pe seama unui plan ocult de reducere a populației globului. Un eventual vaccin, va fi în mod sigur inefficient sau chiar dăunător, după teoreticienii conspirației, și va avea ca scop controlul populației și urmărirea cetățenilor prin tehnologia 5G. Sunt speculații lipsite de dovezi și fapte, dar care au ca numitor comun amestecarea mai multor aspecte din sfere diferite de activitate cu scopul de a sădi frica, neîncrederea și dezbinarea în mințile oamenilor. Apar situații și mai grave, în care specialiști discreditați din domeniu, aflați la periferia vieții academice și științifice, girează astfel de teorii iraționale, probabil din dorința de a capta atenția publicului.

Teoriile conspirației și tipul de argumentație care le generează nu sunt noi; ideea lor de bază este aceeași cu cea a *gnosticismului*, un cult de mistere și o doctrină sincretistă care a fost populară în secolul al II-lea după Hristos și care a fost combătută energic de către Părinții Bisericii. În mod special s-a remarcat în lupta de apărare a Ortodoxiei Sfântul Ierarh Irineu al Lyonului care a dedicat un tratat amănunțit demascării și combaterii acestei erezii, „*Împotriva ereziilor. Combatere și răsturnare a gnozei cu nume mincinos*”⁴.

³ <https://basilica.ro/centrul-de-presa-basilica-alaturi-de-preshub-in-proiectul-covid-19-facts-not-fake-detector-de-minciuni-in-pandemie/> accesat la 26.10.2020.

⁴ Apărut recent la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, într-o traducere excelentă: <https://basilica.ro/cartea-a-doua-a-lucrarii-impotriva-ereziilor-a-sfantului-irineu-de-lyon-a-apatut-la-institutul-biblic-si-de-misiune-ortodoxa/> accesat la 26.10.2020.

Dincolo de sistemul de credințe și convingeri elaborate de gnosticism, ceea ce doresc să scot în evidență este ideea centrală a acestei doctrine: doar câțiva iluminați (gnostici – cunoscători) *știu* ce se întâmplă de fapt în lume, toți ceilalți oameni sunt în eroare, cunoașterea omului de rând fiind lipsită de orice valoare. Creștinul care răspândește teorii conspiraționiste este precum un membru al unui cult de mistere, el *știe*, oricât ar fi de deconectat de lume și evenimentele ei importante, oricât de absurde sunt scenariile pe care le imaginează în fața realității. Rezultă de aici că cea mai mare parte a creștinilor care își văd de viața lor, se duc duminică la biserică, se îngrijesc de familiile lor și își cresc copiii, care uneori aproape că nu au timp de reflecție întrucât muncesc pentru ei și cei dragi lor, nu au nicio idee despre ce se întâmplă în lume, sunt damnați.

Un binecunoscut teolog al Bisericii Ortodoxe Române, părintele arhidiacon Adrian Sorin Mihalache, licențiat în matematică și teologie, cu studii de filozofie, psihologie, fizică teoretică, medicină psihosomatică și neuroștiințe fundamentale, a formulat⁵ câteva puncte de vedere asupra situației curente generată de criza Coronavirus. Sfinția sa îndeamnă credincioșii la credință și rațiune, „să nu fim noi, creștinii, publicul predilect pentru a asimila și a răspândi conspirații non-științifice”. Pe de altă parte, părintele arată că situația actuală este cunoscută în istoria medicinei și că era o chestiune de timp ca „lumea să ajungă locul unei pandemii, având în vedere cum se cresc animalele, cum se consumă ele în unele locuri din lume și ce conectivitate globală avem prin această mobilitate profesională, mobilitate rezidențială, mobilitate turistică, circulație generală a mărfurilor. Lumea toată e un sat global. Imediat cum se întâmplă ceva într-un capăt de sat, toată lumea are de suferit”. Este absolut necesar să ne ferim de tentația de a-L socoti pe Dumnezeu autorul răului (virusului, bolii și morții), mai degrabă putem interpreta acest virus ca o consecință a propriilor păcate: „din punct de vedere duhovnicesc, este pentru nevrednicia mea, da; dar nu pentru nevrednicia lor, a altora, ci pentru nevrednicia mea. Când o interpretez pentru mine și din punct de vedere duhovnicesc este valabil, când încep să spun că oamenii sunt băuți pentru că nu fac voia lui Dumnezeu, ies din zona spiritualității”.

Acestor teorii conspiraționiste le cad pradă cei care, sub presiunea crizei actuale, trăiesc în neliniște și caută explicații, dar sfârșesc prin a-și accentua starea de anxietate și frică în viața de zi cu zi. Propagarea acestor teorii este o plagă pentru societate și Biserică fiindcă erodează încrederea dintre oameni și funcționarea societății și a instituțiilor care fac viața contemporană posibilă (Biserică, școli, spitale, institute de cercetare, medici, preoți, ș.a.m.d.). Din păcate, ispita acestor teorii ale conspirației este mare și pentru credincioșii Bisericii, care sunt deturnați de la trăirea smerită și concretă a credinței spre studierea și răspândirea unor asemenea teorii. Mai mult, într-o manieră care nu este nouă (Matei 23, 15), adeptii acestor teorii le răspândesc, caută să convingă și pe alții de validitatea lor și, chiar mai mult, socotesc că a fi un bun creștin presupune încolonarea în cohorta susținătorilor vocali al unor asemenea teorii nedovedite.

Vestea cea bună este, literalmente, că Evanghelia, ceea ce Hristos a făcut pentru mântuirea neamului omenesc, iubirea lui Dumnezeu care voiește ca „oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16) este informație publică, disponibilă oricui vrea să o cunoască. Domnul Hristos nu a descoperit vreo învățătură „secretă” despre Dumnezeu doar unui cerc de „aproși”, ci a vorbit întotdeauna deschis: „Eu am vorbit pe față lumii; Eu am învățat întotdeauna în sinagogă și în templu, unde se adună toți iudeii și nimic nu am vorbit în ascuns.” (Ioan 18, 20). A fi ucenicul lui Hristos nu presupune apartenența la un club select de „inițiați” care doar ei știu ce se întâmplă în lume, ci primirea unei credințe lucrătoare prin iubire și care se manifestă prin hrănirea celui flămând, primirea celui străin, îmbrăcarea celui gol, cercetarea celui bolnav și întemnițat. Iubirea lui Dumnezeu nu este secretă sau ascunsă, ea s-a descoperit oamenilor, și „în iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica” (I Ioan 4, 18).

Mulți dintre noi ne întrebăm, probabil, ce avem de făcut în fața epidemiei de teorii conspiraționiste, care ating și oameni din jurul nostru, confrăți întru credință, rude, prieteni?

O primă recomandare este aceea de a face un efort de înțelegere; adoptarea unor asemenea convingeri și teorii, de către unii semeni, nu este un exercițiu de rea-voință ci este, mai degrabă, o nevoie de a structura în mod coerent realitatea de zi cu zi, de a o face să pară „gestionabilă”. Când situațiile înfricoșătoare din viața noastră primesc un nume și o explicație, par mai puțin grave. Din momentul în care înțelegem nevoia oamenilor de sens și certitudine, care stă în spatele acestor teorii, depășim tentația superiorității și a disprețului, devenim empatici și capabili de a relaționa și dialoga.

⁵ <https://basilica.ro/4-lucruri-despre-criza-coronavirus-de-la-un-specialist-in-medicina-si-spiritualitate-arhid-sorin-mihalache/> accesat la 26.10.2020.

De asemenea avem nevoie de informare corectă, din surse autorizate și recunoscute pentru integritatea lor. De regulă, teoriile conspirației izvorăsc din surse obscure, nedocumentate, din informații preluate „la a treia mână”. Adeseori textele care le expun sunt pline de greșeli de exprimare, inadvertențe și erori. Efortul de a merge pe firul acestor surse, de a verifica informațiile și argumentele prezentate, va fi răsplătit de mulțumirea demontării unor argumente false și dăunătoare. Dacă argumentele acestor teorii par să aibă o urmă de verosimilitate, se recomandă confruntarea acestora cu consensul comunității medicale și științifice, cu argumentele autorităților omologate în domeniu.

Să nu uităm însă, că aceste teorii nu se adresează atât rațiunii, cât fricilor și neliniștilor noastre. Anxietatea nu poate fi calmată cu argumente raționale, oricât ar fi de pertinente. E de preferat să dezvoltăm o relație caldă, respectuoasă și suportivă cu cei căzuți pradă acestor teorii, și le vom dovedi astfel bunele noastre intenții și lipsa intereselor manipulative, obscure și oculte din dialogul nostru.

În ceea ce ne privește pe noi, suntem responsabili de informațiile pe care le dăm mai departe, mai ales acum când răspândirea lor a devenit extrem de facilă. Dintr-un studiu⁶ întreprins de specialiști în comunicare a reieșit că știrile false au cu până la 70% șanse să fie distribuite pe rețelele sociale decât știrile adevărate. O altă cercetare relevă că aproape 60% din materialele pe care noi le distribuim pe rețelele sociale nici măcar nu le citim, citim doar titlul și atât. Sunt statistici îngrijorătoare care ne dau o idee asupra amplitudinii fenomenului știrilor false și nu mai este de mirare că teoriile conspirației au un teren fertil în mediul virtual.

În final, recomandarea cea mai importantă este aceea de a ne deschide sufletul și mintea spre părintele nostru duhovnicesc. Mărturisirea preocupărilor, convingerilor, temerilor, gândurilor și îndoielilor noastre în taina Spovedaniei are darul de a diminua și risipi tulburările, prin lucrarea Sfântului Duh, care este Duhul adevărului. Noi, ca mădulare ale Bisericii și ca ucenici ai lui Hristos pășim pe calea vieții, indicată de Domnul nostru, cea a Adevărului (Ioan 14, 6). Domnul nostru Iisus Hristos a fost numit, chiar de către adversarii săi, „Omul adevărului” care nu este impresionat de „fața oamenilor” ci „întru adevăr învață calea lui Dumnezeu” (Matei 22,16). Recomandarea hristică pentru creștini este de căuta adevărul, de a-l cunoaște și de a rămâne statornici în el, adevărul având puterea de a ne face liberi (Ioan 8, 32).

⁶ <https://ziarullumina.ro/societate/analiza/sa-fim-mai-vigilenti-cand-citim-stiri-pe-internet-153927.html> accesat la 26.10.2020.

ÎN DRUM SPRE TEMPLUL COSMIC

EUGEN DORCESCU

„... quia fecisti nos ad te et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te”.

(Augustini Confessiones, Liber I, Caput I)

Am primit, în dar, cu puține zile în urmă, o carte minunată, o carte – călăuză, un ghid de călătorie, în spațiu, în timp, în eternitate, o carte ce ilustrează drumul de la profan la sacru, de la omul firesc la omul duhovnicesc, de la bucuria simplă, empirică, lumească, de a trăi (*joie de vivre*), la beatitudinea fericitei „nașteri din nou”, de la contemplarea făpturii, la extazul pregustării Edenului.

De altfel, orice călătorie, cât de cât inițiativă, are, drept motivație abisală, conștientizată sau nu, căutarea Paradisului pierdut.

Cartea se intitulează *Ecouri perene de lumină și credință din Țara Sfântă. Pelerini bănățeni la locurile sfinte din Israel*, ediția a treia, revăzută și întregită, aparține Părintelui Vicar mitropolitan, dr. Ionel Popescu, s-a tipărit la Editura David Press Print din Timișoara, în 2020, și evocă, detaliat, pe îndelete, cu o blândă stăruință, cu imensă erudiție și deplină încredințare, un pelerinaj, amplu și complex, în Țara Sfântă.

Vizitarea fiecărui obiectiv este însoțită de extinse lecturi din *Scriptură*, de incursiuni în istorie, în biografii celebre sau modeste (împărați, profeți, înalte fețe bisericești, preoți, călugări, schivnici, eremiți, oameni ai locului, pelerini), de comentarii privitoare la edificii mărețe sau chinovii austere, de reculegere, meditație și rugăciune. Viața lăuntrică a pelerinului, precum și viața lăuntrică a lectorului sunt chemate să participe la această inegalabilă călătorie cu toate energiile lor: gândul, sufletul și duhul își descoperă afinități profunde și se unesc în elanul mărturisirii și al adorării. O emoție supraumană, o fericire negrăită inundă ființa.

Relatarea, debutând, în chip de predoslovie-binecuvântare, cu un inspirat text al Părintelui Mitropolit Ioan al Banatului (*Călător în țara lui Iisus*) și continuând cu o introducere a autorului (*Spre Țara Făgăduinței*), are trei mari secțiuni, corespunzătoare celor trei etape ale acestui pelerinaj.

Din prima etapă, acoperind celebre repere biblice, reținem o seamă dintre luminoasele popasuri, încărcate de rost, de înțelesuri adânci, de o indicibilă nostalgie și de un sublim lirism hristic: *Bethlehemul – cetatea Nașterii Domnului, Pe Muntele Măslinilor, În Ghetsimani, Pelerini pe „Drumul Crucii”, Ierihonul – „cetatea palmierilor”, La Marea Moartă, Schitul românesc de la Iordan, Cetatea Nazaretului, Cana Galileii, Taborul, Capernaum – „cetatea Domnului”, Pe muntele Fericirilor, Iordanul – „râul care curge în adâncime”, Akko – capitala cruciaților etc.*

Cea de-a doua etapă (secțiune) cuprinde, sub genericul *Alte cetăți biblice*, noi memorabile răgazuri: *Cezareea Palestinei, Emausul, Betania, Hebronul, Muntele Carantania, Masada* ș. a.

Iar, în cea de-a treia secțiune, ne întâlnim, sub genericul *Iordania*, cu toposuri încărcate de istorie, de tradiție, de lumina spectrală a nemuritoarelor texte sacre: *Iordania – țară biblică, Ammaa – Rabbath Ammon, Jerash – biblicul Gerasa, Multele Nebo* etc.

Cartea se încheie cu un necesar text – concluzie: *Folosul duhovnicesc al pelerinajului*: „După încheierea fiecărui pelerinaj, sentimentele care ne stăpânesc pe drumul de întoarcere acasă sunt de mulțumire și recunoștință față de Părintele ceresc, Care ne-a învrednicit să ne rugăm, să ne închinăm și să pășim pe urmele vechilor profeți, ale dreptilor și sfinților Legii noi și mai ales pe urmele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos” (p. 309). Și: „... am înțeles că, la locurile sfinte, s-a întâmplat un lucru minunat și atât de important pentru toți creștinii: transformarea făpturii umane, dezbrăcarea noastră de «omul cel vechi» și îmbrăcarea în «omul cel nou, cel zidit după chipul lui Dumnezeu în dreptatea și sfințenia adevărului» (*Efesenii 4, 22 - 24*)” (p. 310).

De fiecare dată, precizia și densitatea relatării (vizând înfățișarea obiectivului, originea sa, drame adiacente, înfrângeri și victorii de-a lungul vremii, statutul contemporan, legături cu lumea, inclusiv cu Țara Românească etc.) sunt completate de adecvarea, de arta necăutată a evocării. Autorul, fără a urmări, cu tot dinadinsul, rostirea împodobită, izbutește pagini de mare fervoare a trăirii lăuntrice (și liturgice) și de mare putere descriptivă. Din loc în loc, textul este sprijinit cu sugestive ilustrații.

Iată, spre exemplu, cum este comentată starea de spirit a pelerinilor, ajunși lângă Mormântul Domnului: „Copleșiți de o stare emoțională imposibil de redat în cuvinte și de trăiri cum nu am mai avut vreodată, ne îndreptăm spre Mormântul Domnului (al XIV-lea și ultimul popas pe Calea Crucii), așezat în mijlocul Bisericii Învierii (*Anastasis*). Numărul mare de pelerini veniți din toată lumea ne obligă să așteptăm la rând mai bine de o oră, timp pe care-l fructificăm admirând incinta monumentalei biserici, citind acatiste, rugăciuni și meditând la Pătimirile Domnului. Ajungând în față, intrăm, câte trei persoane, pentru a ne închina în cel mai sfânt loc al creștinătății, Mormântul Domnului...” (p. 86).

Sau aceste notații sumare, dar cât de sugestive, pe țărmul magnific, arid, al Mării Sărate: „După vizitarea străvechilor ruine de la Qumran, luăm masa de prânz la restaurantul de alături, cumpărăm suveniruri din magazinul aflat în incintă și plecăm spre Marea Moartă. Întinderea de apă pe care o avem în față are până la 85 km lungime și o lățime de 10 - 17, 5 km. Nivelul apei este la circa 430 m sub nivelul Mării Mediterane, iar adâncimea de 433 m face ca aici să fie cel mai jos loc de pe suprafața pământului. Marea, formată în era terțiară între Moab (azi Iordania) și Canaan (azi Israel), are un grad de salinitate foarte ridicat, așa încât în apele sale nu trăiește nicio vietate. Peștii care intră în Marea Moartă din râurile Iordan și Arnon mor imediat din pricina salinității. De aici și denumirea de Marea Moartă, pe care o poartă din vremea fericitului Ieronim” (p. 123).

În fine, contemplarea Țării Sfinte de pe Muntele Nebo (așa cum a făcut cândva, la începuturi, Moise): „La sosirea noastră pe Muntele Nebo, vremea era frumoasă, cerul senin, aerul curat, iar priveliștea pe care o avem în fața ochilor de la această înălțime (aprox. 800 m peste nivelul Mării Mediterane) este încântătoare. Rareori ne-a fost dat să admirăm un peisaj atât de interesant, important și fermecător. Sunt, astfel, întru totul justificate exclamațiile de bucurie pe care le auzim în jurul nostru” (p. 304).

Nucleul, Inima vie a întregului peisaj (natural sau cultural), Centrul teritoriului străbătut de pelerini, acum și oricând, de fapt Centrul lumii văzute și al Lumii nevăzute, Izvorul vieții trecătoare și al Vieții veșnice, a fost, este și va rămâne, pe vecie, Ierusalimul, cu necuprinsa Taină a Sfântului Mormânt. Paginile care notează prezența pelerinilor în cel mai sfânt loc de pe pământ sunt străbătute de o tensiune teribilă, stăpânită, însă, controlată, cu înțelepciune, cumpănire și bună rânduială (Dumnezeul nostru este un Dumnezeu al rânduiei), așa cum se cuvine oricărui creștin și, mai cu seamă, așa cum se cuvine unui ilustru teolog, precum Părintele Ionel Popescu: „Astfel documentați, pășim, «cu frică și cutremur», în Biserica Sfântului Mormânt și urcăm spre altarul din dreapta intrării, numit «Jertfelnicul iubirii lui Dumnezeu», ridicat pe locul unde soldații L-au dezbrăcat pe Iisus de veșminte și i-au străpuns mâinile și picioarele cu piroane, răstignindu-L” (p. 73).

Filosoful Blaise Pascal, autorul celebrului pariu apologetic (1. Dacă crezi în Dumnezeu și Dumnezeu există, o să fii răsplătit cu o viață veșnică în rai, deci un câștig infinit. 2. Dacă nu crezi în Dumnezeu și Dumnezeu există, o să fii condamnat la un iad veșnic, deci o pierdere infinită. 3. Dacă crezi în Dumnezeu și Dumnezeu nu există, nu o să fii răsplătit, deci o pierdere finită. 4. Dacă nu crezi în Dumnezeu și Dumnezeu nu există, nu o să fii răsplătit, dar ți-ai trăit viața așa cum ai vrut, deci o pierdere finită), Blaise Pascal, deci, a spus, dacă nu mă înșel, că „toată nenorocirea omului vine de acolo că nu știe, sau nu vrea, să stea pe loc”.

Or, într-un anume sens, exact acesta este rolul și acesta este rezultatul unui pelerinaj adevărat: să îi descopere pelerinului „starea pe loc” (Eminescu), să îl aducă la revelarea aceluia NUNC STANS (Thomas Hobbes), adică la netimpul și la nespațiul, la statornicia Divinității și, concomitent, la „starea pe loc”, la eternitatea trăirii mistice.

Meritul de căpetenie al cărții Părintelui Ionel Popescu ni se luminează, pe de-a întregul, așadar, de îndată ce o abordăm *sub specie aeternitatis*. Însemnătatea instructivă a lucrării (istorie, geografie, *Scripturi*) și însemnătatea ei educativă (etică, estetică, spirituală, religioasă) sunt încununate de cultivarea în pelerin (și în cititorul acestor pagini) a imaginației metafizice, care îi așază, îi situează pe aceștia, înnobilându-i, într-o Biserică vastă cât universul, în Templul cosmic, al cărui altar este chiar lăcașul Sfântului Mormânt și al cărui edificiu este Lumea întreagă. Ce beatitudine!

Carte de învățătură și de drumeție fiind, această însemnare a călătoriei spre Țara Domnului, spre Templul cosmic, Templu ce se arată ochiului lăuntric, este, în egală măsură, o carte a uimirii, a zborului, a răpirii la cele veșnic bune, veșnic frumoase și veșnic adevărate, o carte a luminii neapropiate, un basm filocalic. Fericit cel care a trăit-o și a scris-o! Fericit cel care o citește!

TEOLOGIE PASTORALĂ ÎN SCRIERILE EPISCOPULUI IOAN MIHĂLȚAN AL ORADIEI

Student RĂZVAN DRAGOȘ FILIP HOMEAG
Teologie pastorală anul II

Introducere

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2020 drept *Anul omagial al pastorației părinților și copiilor și anul comemorativ al filantropilor ortodocși români*, pe tot cuprinsul Patriarhiei Române.¹ Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de a declara anul 2020 ca an omagial al pastorației părinților și copiilor presupune îndreptarea atenției noastre asupra familiei creștine ortodoxe române. Conform învățaturii Sfintei Biserici, familia este întemeiată prin căsătorie. Căsătoria este legătura dintre bărbat și femeie, binecuvântată de Dumnezeu în fața Sfântului Altar. Căsătoria are ca scop nașterea de prunci, dar și ajutorarea reciprocă a soților. Într-o lume foarte laicizată, în care se încearcă neîntrerupt secularizarea și globalizarea, care este într-o continuă schimbare, pentru a păstra o armonie între păstor și turma sa și pentru ca misiunea pastorală să fie eficientă, avem nevoie de actualizarea și reîmprospătarea mesajului Evangheliei (care rămâne veșnic neschimbat) prin exemple din viața de zi cu zi. Pe de altă parte avem nevoie să urmăm și să ne inspirăm din activitatea și bogata experiență a păstorilor de suflete ai neamului nostru românesc. Un astfel de exemplu îl reprezintă Episcopul Ioan Mihălțan al Oradiei, fost preot paroh în perioada comunismului, într-un sat transilvănean, în care

prozelitismul neoprotestant era foarte accentuat. Episcopul Ioan Mihălțan a fost mereu preocupat de călăuzirea copiilor și părinților pe calea credinței ortodoxe², ocupându-se de încheierea familiilor.

Viața Episcopului Ioan Mihălțan

Episcopul Ioan Mihălțan s-a născut la 27 septembrie 1926 în localitatea Ohaba, județul Alba. Primele patru clase le-a făcut în satul natal, apoi a urmat Liceul greco-catolic Sfântul Vasile cel Mare din Blaj, fiind mereu printre premianții școlii. Spre sfârșitul ciclului inferior al liceului, a rășărit în sufletul și mintea elevului Ioan dorința de a deveni preot în satul său natal, după cum însuși a mărturisit: „În cursul superior al liceului mă preocupau mai mult planurile de preoție decât școala. [...] Plănuiam chiar rostuirii de viață ca preot necăsătorit în satul meu natal, Ohaba”³.

În acea perioadă de început a comunismului, vocația de preot presupunea asumarea unor riscuri însemnate, de aceea familia s-a împotrivit ca elevul Ioan să intre la teologie, pentru a nu avea și ei de

¹ <https://basilica.ro/actul-de-proclamare-a-anului-omagial-si-comemorativ-2020/> (27.05.2020).

² IOAN MIHĂLȚAN, EPISCOPUL ORADIEI, *Semințe din țarina cumințeniei*, Vol. 1, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 5.

³ IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 13.

suferit. „Preot sub comuniști li se părea lor o primejdie pentru mine și pentru familia noastră, mai ales că voiam să devin preot necăsătorit. Vederile lor de viitor erau sumbre. Te faci preot sub comuniști, ei te vor închide, pe mine mă vor da afară din serviciu, zicea fratele meu, ai noștri vor muri de inimă rea și astfel vei distruge o familie”⁴, marturisirea însuși Episcopul Ioan.

Dorința și chemarea de a deveni preot erau mult mai puternice decât temerile familiei, astfel că în 1947 tânărul Ioan s-a înscris la Academia Andreiană din Sibiu, cu același gând de a reveni ca preot în satul natal. El se pregătea în mod special pentru acest lucru. Memorarea textelor biblice, cititul cărților și ascultarea prelegerilor referitoare la dreapta credință în raport cu alte credințe, constituiau principala preocupare din timpul facultății a tânărului Ioan.⁵ În vacanțe, teologul Ioan pune în aplicare la parohia din Ohaba pregătirea preoțească de la Sibiu. A fost hirotonit diacon în anul IV, iar apoi preot, pe seama capelei școlii, urmând ca la finalizarea studiilor să fie instalat în parohia Ohaba, proaspăt vacantată în 1951. Profesorii lui îl sfătuiau să își continue studiile, deoarece fusese un student apreciat și cu rezultate școlare bune, dar decizia de a face misiune în parohie a rămas neschimbată. „O parte din părinții profesori căutau să mă convingă că n-are rost să merg preot în sat, dacă ai rămas necăsătorit, ci să mergi la studii mai departe la doctorat, zicând că: «Ce rost are să-ți închini viața unui sat?»”⁶.

A început studiile doctorale abia după 20 de ani, timp în care și-a rânduit exemplar parohia. A rămas preot paroh la Ohaba 39 de ani (în perioada 1951-1990), urmând apoi să fie chemat la cea mai înaltă slujire a lui Hristos pe pământ: slujirea arhierescă. În anul 1990 a fost chemat la slujirea de arhieru-vicar al Oradiei de către vrednicul de pomenire episcop Vasile Coman. După trecerea la cele veșnice a episcopului Vasile Coman, în 10 iulie 1992, părintele Ioan Mihălțan a fost ales episcop titular al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului (24 septembrie 1992)⁷. În ultimul an din viață s-a retras din scaunul arhieresc, petrecându-și ultimele clipe în satul său natal. La dorința sa, a fost înmormântat tot în Ohaba, după ce pe 17 martie 2008 a trecut la cele veșnice.

Pastorația copiilor

De la început trebuie să cunoaștem faptul că fundamentul misiunii pastorale a episcopului Ioan Mihălțan este trăirea reală a vieții duhovnicești care trebuie să se reflecte foarte clar în viața noastră: „Nu vom găsi în Sfânta Scriptură sau în viața Bisericii persoane care să aibă cu adevărat o credință dreaptă și să nu întrupeze și o viață îndreptată. În cazurile contrare, de cele mai multe ori, dreapta credință este adumbrită și falsificată de fumul unor patimi ce stăpânesc ființa umană”⁸. Mereu își îndemna păstoriții să „cerceteze cu evlavie slujbele Bisericii”⁹, pentru a nu rămâne străini de cunoașterea Sfintei Scripturi.

Drumul pastoral al Episcopului Ioan Mihălțan a început, după dorința sa, în satul sau natal, într-un cadru socio-politic dificil și anevoios, fiind presărat adesea cu încercări. Cu toate acestea, noul preot paroh din Ohaba reușea să respecte programul liturgic, săvârșind Vecernia, Utrenia și Sfânta Liturghie în zilele de post, iar în timpul Postului Sfințelor Paști săvârșea Liturghia Darurilor mai înainte sfințite în cadrul căreia se cuminecau numeroși enoriași, dintre care mulți erau copii, chiar dacă Liturghia se săvârșea spre seară.¹⁰

În acea vreme erau mulți copii în sat, după cum mărturisește însuși Ioan Mihălțan: „Botezam până la 50-40 pe an”¹¹. Această statistică expusă de preasfinția sa explică de ce și-a început pastorația mai întâi cu copiii. Pe de alta parte, copiii aveau foarte mare nevoie de catehizare din pricina absenței religiei din școli. „Copiii veneau cu drag”¹², iar faptul că suportul de curs era Mica Biblie îi ajuta pe copii să înțeleagă și să memoreze cu plăcere și ușurință întâmplările relatate atât în Vechiul, cât și în Noul Testament. Copiii înțelegeau ce li se spunea în biserică, dar practic nu voiau să aplice și în afara lăcașului de cult ceea ce îi învăța părintele. Concluzia părintelui Ioan Mihălțan este că „adevărata catehizație e aceea făcută pe trepte de desăvârșire morală, nu numai pe baza de memorie. Astfel se reduce totul la o simpla

4 IBIDEM, p. 14.

5 IDEM, *De vorbă cu credincioșii*, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 5.

6 IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 22.

7 Protopop NICULIȚĂ PASCU, „Pomenirea episcopului Ioan Mihălțan”, în „ziarullumina.ro”, publicat la 15.03.2011, <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/pomenirea-episcopului-ioan-mihaltan-13922.html> (25.05.2020).

8 Pr. lect. IOAN MIHĂLȚAN, „Metode și mijloace pastorale pentru întărirea credincioșilor în dreapta credință”, în *Mitropolia Banatului*, anul XXXIII, nr. 9-10, septembrie-octombrie, 1983, p. 593.

9 IDEM, *De vorbă cu credincioșii*, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 7.

10 IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 32.

11 IBIDEM, p. 28.

12 IBIDEM.

memorizare”¹³. Așadar, părintele simțea nevoia aplicării unei ierarhii a catehumenilor și extinderea perioadei de cateheză pentru a le permite copiilor să progreseze în plan duhovnicesc.

Tot în acea perioadă, în satul Ohaba erau foarte mulți tineri care terminaseră școala generală și au rămas acasă. Acești tineri nu puteau fi excluși din misiunea catehetică a părintelui Ioan Mihălțan. Pentru aceștia, părintele a adoptat un plan pastoral adaptat nevoilor adolescenților. La început le ținea lecții de istorie bisericească, deoarece era foarte important ca cei tineri să cunoască fundamentul creștin ortodox al spațiului românesc, pentru a nu putea fi atrași de prozelitismul neoprotestant accentuat. A urmat apoi o activitate care îi implica mai mult pe tineri, și anume formarea unui cor. Aceste întâlniri, pe lângă caracterul didactic, satisfăceau nevoia tinerilor de a se întâlni constant pentru a socializa, cum mărturisește părintele Ioan Mihălțan: „am randuit ca în fiecare seară de duminică să ne întâlnim la biserică, unde erau anume așezate niște scaune”¹⁴. Desigur, scopul nu era acela de a se aduna și a discuta lucruri fără niciun folos duhovnicesc sau intelectual, ci catehizarea lor prin diferite activități și îndrumări duhovnicești. Părintele le oferea mereu sfaturi pentru apărarea credinței, pentru a nu cădea în capcana întinsă de curentul neoprotestant baptist. Părintele remarca că toate întâlnirile au avut un rod „deoarece vechii coriști au continuat până azi cântarea în comun în biserică cu o tradiție prelungită peste ani”¹⁵.

Pentru a facilita evoluția morală și duhovnicească a învățăceilor săi, părintele Ioan Mihălțan a întocmit, atât pentru elevi cât și pentru cei ce absolviseră gimnaziul, carnețele care cuprindeau: rugăciuni începătoare, de dimineață și seară, înainte și după mâncare, la începutul și la sfârșitul lucrului, la apusul soarelui, de la Paști până la Rusalii, pentru zilele de post și pentru intrarea în biserică;¹⁶ lecții de Vechiul și Noul Testament;¹⁷ texte pentru apărarea credinței prin întrebări și răspunsuri;¹⁸ priceșne și colinde.¹⁹ În acest fel, prin purtarea sa de grijă pentru copiii din parohie, părintele reușea să se apropie tot mai mult de sufletele păstorilor lui, atrăgându-i precum un magnet să participe la cursurile „școlii catehetice” din Ohaba.

Părintele Ioan Mihălțan își dorea să catehizeze copiii în mod deplin, dar totodată trebuia să fie foarte prudent, inclusiv cu perioadele în care îi spovedea, deoarece autoritățile comuniste îl aveau în atenție. Pentru a nu stârni ura activiștilor de partid, părintele spovedea și împărtășea elevii în timpul vacanțelor de Crăciun și de Paști. Pentru cei din școala primară, Spovedania era un prilej de conștientizare a păcatelor într-un sens mai adânc. Faptul că ei erau spovediți în grup îi făcea să-și amintească de păcatele (mici de altfel) săvârșite asupra colegilor, rușinându-se și căindu-se profund. Părintele Ioan apela adesea la această spovedanie colectivă a copiilor din școala primară din două motive ușor de înțeles: numărul elevilor era foarte mare (într-o clasă erau chiar și 50 de elevi), iar păcatele lor nu erau considerate grave, în acest sens chiar părintele menționează: „Păcatele elevilor de la școala generală le-am considerat totdeauna nu așa de grave și ar fi fost un mare succes și de dorit ca și pe viitor să rămână doar la acelea”²⁰. În cazul adolescenților care au avut posibilitatea să urmeze liceul la oraș, spovedania se desfășura într-un alt mod. Aceștia erau spovediți individual, iar Taina Spovedaniei avea un caracter profilactic accentuat. Viitorilor liceeni le erau expuse posibilele ispite pe care aveau să le întâlnească în oraș, fiind avertizați de urmările acestor tentații și vicii în plan duhovnicesc, părintele explicându-le că păcatul „slăbește cea mai frumoasă comuniune cu Dumnezeu, dătătorul de viață, și cu semenii, că acolo unde păcatul crește, frățietatea scade”²¹.

În perioada marilor sărbători, copiii aveau preocuparea de a organiza la biserică serbări tradiționale, păstrând și continuând astfel tradițiile locale. Aceste activități s-au transformat în obiceiuri asociate praznicelor și contribuiau la dezvoltarea înclinațiilor și aptitudinilor copiilor, păstrau totodată comuniunea acestora, reușind astfel să înțeleagă mai ușor semnificația sărbătorii.

După cum am menționat, părintele Ioan a păstorit satul său natal aproape patru decenii. În această perioadă îndelungată de timp, părintele a reușit să crească, din punct de vedere duhovnicesc, o generație de copii care la rândul lor urmau să devină părinți. Pe lângă maturizarea fizică, trupească, de care s-au ocupat părinții biologici ai acestora, copiii din Ohaba au fost binecuvântați să aibă un părinte spiritual care să îi conducă la maturizarea duhovnicească. Astfel, „fundamentul religios adâncit în familie a devenit

13 IBIDEM.

14 IBIDEM, p. 29.

15 IBIDEM.

16 IDEM, *Semințe din țarina cumințeniei*, Vol. 1, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 7-11.

17 IBIDEM, p. 11-14.

18 IBIDEM, p. 25-54.

19 IBIDEM, p. 14-22; p. 55-84.

20 IBIDEM, p. 30.

21 IDEM, *De vorbă cu credincioșii*, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 28.

apoi o bună fundamentare transmisă de ei copiilor lor²². Părintele a reușit să își urce păstoriții pe treptele desăvârșirii morale încât avea siguranța că la rândul lor își vor ajuta copiii să le urmeze, aplicând aceleași metode pe care le-au deprins de la părintele Ioan Mihălțan. Putem observa că o primă etapă importantă a catehizării s-a încheiat, iar tinerii au primit ștafeta împreună cu obligația de a-și învăța la rândul lor copiii și de a-i ghida pe calea moralității și a credinței ortodoxe pentru a ajunge la mântuire.

Pastorația părinților

Se face astfel tranziția la a doua etapă a catehizării comunității ortodoxe din Ohaba. Părintele Ioan Mihălțan își concentrează acum atenția asupra pastorației viitorilor părinți. Părintele remarca faptul că gravitatea păcatului variază și în funcție de vârstă, afirmând că: „vârsta tineretelor e vârsta legată de păcatele trupesti²³. Aceste păcate trupesti se datorează puternicei noastre dorințe de cunoaștere a trupului, dar pe de altă parte se datorează și voinței noastre slăbite și neputinței de a ne înfrâna. La această vârstă trebuie să fim preocupați de potolirea pornirilor trupesti prin post, rugăciune și înfrânare. Părintele Ioan s-a preocupat mult în pastorația sa de tineri, convingându-i să se ferească de „clocotirile acestei vârste²⁴, pentru a nu cădea cumva în această patimă. Atenționarea se făcea prin expunerea urmărilor acestui păcat în plan spiritual, dar și în plan material, oferindu-le drept exemplu nenorocirile de ordin medical care se pot năpusti asupra lor și asupra urmașilor lor. Astfel, părintele reușea să îi salveze pe mulți tineri de la căderea în această patimă, potolindu-le atât „mișcărilor firești ale trupului²⁵, cât și partea poftitoare a sufletului.

După căsătorie, viața omului este acaparată de numeroase griji care de multe ori risipesc sau chiar anulează râvna duhovnicească din copilărie. Din această pricină, putem observa și înțelege de ce Sfântul Efrem Sirul se roagă lui Dumnezeu să nu-i dea „duhul grijii de multe”. Aceste griji ne leagă mai mult de lumea materială, iar noi, uneori conștienți, nu facem nimic în această privință, îndepărtându-ne astfel de adevăratele noastre nevoi: cele spirituale. Grijiile risipitoare nu aduc nicidecum liniște, ci, din contră, ne consumă energia, ne tulbură și ne împiedică să ajungem la scopul nostru final care este mântuirea și bucuria noastră veșnică.

Părintele Ioan a încercat ca îndemnurile sale pentru părinți să fie cât mai sănătoase, serioase, scurte dar cuprinzătoare și înțelepte pentru a reuși să își îndeplinească scopul. Scopul părintelui era formarea și fundamentarea căsnicilor pentru a reflecta iubirea intratrinitară, dar și pentru dezvoltarea societății: „Este de mare folos ca acest așezământ al familiei să fie și să rămână cât mai sănătos, ca să dea oameni sănătoși la minte și la trup, spre binele multora și al societății²⁶. Dumnezeu a lăsat căsătoria pentru a se reflecta între oameni comuniunea Sfintei Treimi, dar și pentru ca neamul omenesc să dăinuiască.²⁷ O astfel de căsnicie nu poate exista dacă soții nu depun efort în parcursul lor duhovnicesc, respectând poruncile.

Un sfat foarte util pentru tineri este legat de alegerea partenerului, atenționându-i că „plăcerea este legată de [...] trup²⁸ și că „tăria intensității ei nu poate plini calitativ intensitatea unei comuniuni²⁹. Dacă tinerii sunt lăsați să își aleagă singuri soțul sau soția, aceștia o vor face după un criteriu legat strict de aspectul fizic, pe când dacă părinții se implică în alegerea soțului sau a soției, criteriile vor fi statutul social și starea materială. În ambele situații, nici tinerii, nici părinții lor și nici viitorii nași nu iau în considerare ceea ce este principal: „firea cu care te naști, care nu se schimbă așa de ușor³⁰. Dacă firile celor doi soți nu sunt compatibile și cei doi nu au un scop duhovnicesc comun, atunci frumusețea trupestă și bogățiile pământești nu îi vor putea ajuta pe miri să aibă o căsnicie cu adevărat profitabilă în plan spiritual, care să îi conducă pe cărarea către Izvorul neseecat al iubirii-Dumnezeu.

Înainte de căsătorie, părintele îi pregătea pe tineri pentru a primi Sfânta Taină a Cununiei. Viitorii miri trebuiau să meargă la casa parohială pentru a încheia „Protocolul Bunei Învoiri”. Acest lucru însemna că fiecare dintre cei doi tineri trebuia să mărturisească faptul că nu se căsătoresc „nici pentru avere, nici pentru deosebita frumusețe a celuilalt³¹. Acest obicei este specific zonei Ardealului, iar preotul nu putea cununa

pe cei doi tineri până nu îi examina pe fiecare în parte și avea convingerea că aceștia se căsătoresc din

22 IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 30.
23 IBIDEM.
24 IBIDEM.
25 IBIDEM.
26 IDEM, *Semințe din țarina cumințeniei*, Vol. 1, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 41.
27 IDEM, *De vorbă cu credincioșii*, Editura Episcopiei Oradiei, Oradea, 1993, p. 109.
28 IBIDEM.
29 IBIDEM.
30 IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 40.
31 <https://www.tribuna.ro/stiri/actualitate/nu-ma-casatoresc-nici-pentru-avere-nici-pentru-deosebita-frumusetate-a-celuilalt-81488.html> (24.05.2020).

pură iubire, iar nu din vreun motiv de ordin material.³² Părintele se străduia să se asigure că cei pe care îi va cununa se iubesc cu adevărat, deoarece „iubirea este o energie mult superioară plăcerii [...]. Originea ei este dumnezeiască, iar izvorul ei este Dumnezeu [...]. Ea este și trebuie să rămână fundamentul comuniunii”³³. Următorul pas era prezentarea adevărului prin care se arată că cei doi tineri au fost botezați. Acest lucru se întâmpla dacă viitorii miri erau din altă parohie. „Tot cu această ocazie li se puneau acele întrebări dacă de bună voie și cu inima curată doresc a încheia Taina Sf. Cununii, ca să nu mai fie întrebați în biserică. Tot cu această ocazie li se dădeau unele sfaturi duhovnicești pentru căsătorie, stabilind și timpul când să vină pentru spovedanie, ca o bună rânduială păstrată din moși strămoși”³⁴. Părintele stăruia asupra întrebării „de bună voie și nesiliți de nimeni doriți a încheia Taina Sf. Cununii?”³⁵, deoarece în trecut unul dintre miri i-a răspuns că nu el dorea să se căsătorească, ci aceasta era doar voia mamei sale. După o cercetare riguroasă, părintele îi spovedea în vinerea care preceda nunta. Părintele Ioan nu îi cumineca pe viitorii miri dacă aceștia au trăit împreună înainte de nuntă, decât după ce împlineau un „canon care consta din șapte zile de ajun plinite cu adâncă părere de rău cu rugăciune și cu milostenie”³⁶. Păcatele trupești săvârșite înainte de nuntă sunt urmare a nesocotirii Tainei Sfintei Cununii și a falsei iluzii că adevărata cununie este cea civilă.

Din punctul meu de vedere, tehnica părintelui Ioan Mihălțan de pregătire a viitorilor miri pentru a primi Sfânta Taină a Cununii ar trebui aplicată și astăzi, deoarece societatea în care trăim a uitat ce înseamnă dragostea adevărată, a uitat să iubească necondiționat. În zilele noastre, o mare parte dintre tinerii care doresc să își întemeieze o familie își aleg viitorul partener de viață după criterii strict legate de frumusețea fizică, statutul social sau situația financiară a respectivei persoane, în loc să privească în profunzime și să descopere compatibilitatea sufletească cu persoana aleasă. Așadar, alegerea trebuie să fie bazată pe criterii care țin, în esență, de persoană și de suflet. Aceste lucruri au durabilitate și reflectă calitatea iubirii care izvorăște din Sfânta Treime.

„Dragostea aceasta dumnezeiască îi leagă pe oameni împreună și tot o dată și cu Dumnezeu într-o comuniune nedespărțită și e capabilă de jertfa până la sacrificiul vieții.”³⁷ Mirii trebuie să se jertfească unul pentru altul cu dragostea cu care Sfinții Mucenici și-au primit martiriul. Doar aceasta este legătura despre care se poate spune că „ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă”³⁸. Aceasta este porunca pe care Domnul Iisus Hristos ne-a transmis-o pentru a înțelege natura căsătoriei. Această natură este în fond o Taină a comuniunii, a unității, pe care Dumnezeu o dăruiește familiei. Bărbatul și femeia nu au în firea lor capacitatea de a fi unime, iar asta înseamnă că ei nu își pot oferi reciproc ceva ce nu posedă. Dumnezeu este Cel Care le dăruiește această comuniune, prin Harul Său.³⁹ Omul, la rândul său, prin libertatea și rațiunea primite de la Dumnezeu, alege dacă voiește să conlucreze cu Harul. Omul alege prin conlucrarea cu Harul spre a atinge scopul său -asemnănarea cu Sfânta Treime- sau se limitează doar la dobândirea plăcerilor lumești, materiale și vremelnice. Harul nu forțează pe nimeni, ci depinde de noi dacă voim să conlucrăm.

O precizare foarte importantă a Episcopului Ioan Mihălțan este că: „în timpul regimului mulți tineri români crescuți în frică de Dumnezeu de către părinții lor, spre deosebire de cei din occident, țineau să se cunune religios, dar să nu afle autoritățile, deși chiar și cei ce ocupau funcții înalte țineau să se cunune religios”⁴⁰. De aici aflăm cât de important era pentru tinerii români ca ei să fie cununați în Biserică, în fața lui Dumnezeu. Tinerii, chiar și copiii celor ce dețineau funcții înalte, aveau o conștiință activă, care nu îi lăsa să stea împreună necununați precum păgânii. Cu toate că frica de autoritățile din acea vreme îi măcina pe tinerii care voiau să se căsătorească în Biserică, aceștia alegeau o cununie în ascuns, lipsită de fast. Așadar, ei își începeau drumul împreună având o atitudine înțeleaptă, lăsând la o parte lucrurile lumești care erau menite pentru a atrage privirile, în favoarea modestiei și silențiozității duhovnicești. Părintele mărturisește că a „săvârșit cununii cu ușile bisericii închise în zile lucrătoare, fără cântăreți, fără nași.”⁴¹. Această lipsă a nuntașilor nu îi afecta deloc pe miri, ci le întărea credința că era valabilă cununia. Părintele avea grija

32 „UN CAPITOL DE PASTORALĂ PRACTICĂ. CĂSĂTORIA-DIVORȚUL” în „REVISTA TEOLOGICĂ”, nr. 5/1932, anul XXII, http://documente.bcucluj.ro/web/bibdgit/periodice/revistateologica/1932/BCUCLUJ_FP_279893_1932_022_005.pdf (24.05.2020).

33 IDEM, *De vorbă cu credincioșii*, Editura Episcopiei Oradei, Oradea, 1993, p. 110.

34 IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 41.

35 IBIDEM.

36 IBIDEM, p. 42.

37 IBIDEM.

38 Mt. 19,6, *Biblia*, E.I.B.M.O., București, 2019.

39 MICHEL PHILIPPE LAROCHE, *Un singur trup. Aventura mistică a cuplului*, traducere de Pr. conf. dr. Constantin Jinga, Ed. AMARCORD, Timișoara, 1995, p. 38-42.

40 IDEM, *Experiențe pastorale la parohie, teologie și episcopie*, Oradea, 1995, p. 40.

41 IBIDEM.

cadoului de nuntă, oferindu-le mirilor, ca o amintire a evenimentului major din viața acestora, câte o carte de rugăciuni, o icoană sau câte o cruciuliță.⁴²

În cazul cununiilor obișnuite, după săvârșirea tainei în Biserică, se mergea la cămin, unde părintele binecuvânta masa. „Lucrurile se petreceau sub regim. Era și acesta un moment ziditor. Vornicul anunța cu o oarecare îndrăzneală pentru vremurile acelea << să ne ridicăm ca să facem rugăciunea>> și nuntașii se ridicau cu toții în picioare. Eu înconjurat de un grup de cântăreți începeam cântarea << Hristos a înviat>> după Paști sau Troparul Rusaliilor <<Bine ești cuvântat Hristoase Dumnezeu nostru>>”⁴³. Nuntașii cunoșteau cântarea în comun, iar sala răsună de armonia vocilor lor. Părintele considera acest fapt o biruință și o îndrăzneală, cu atât mai mult cu cât în sală se întâmpla să mai fie „și oarecare activiști de partid mai zeloși”⁴⁴.

După primirea Sfintei Taine a Cununii, în mod firesc, tinerii abia căsătoriți urmează să dea naștere la copii. Fiecare părinte își dorește (sau așa ar trebui) ce este mai bun pentru copilul său și se preocupă de găsirea unui rost în viață pentru acesta. Părinții se preocupă de rostuirea copiilor, de cele mai multe ori, doar în plan material. Acest lucru este foarte periculos, deoarece poate conduce foarte repede la egoism, părinții îngrijindu-se doar de un copil, nu se mai preocupă de a da naștere și altor copii, sau și mai îngrijorător, încearcă prin tot felul de metode contraceptive ca nu cumva să aibe și alt copil.⁴⁵ Preocuparea părinților pentru copii devine la un moment dat o obsesie. De cele mai multe ori părinții uită că în primul rând trebuie să își canalizeze atenția pe dezvoltarea morală, apoi intelectuală a copilului. „Cred că este o mare ispită faptul că nu ne întărim în convingerea că moralul, formarea caracterului contează cel mai mult în temeinicia familiei copiilor noștri în ceea ce privește pacea și liniștea lor. Și adeseori caracterul și omenia nu au legătură cu profesia”⁴⁶. Părintele Ioan Mihălțan pune așadar accentul pe dezvoltarea caracterului copiilor, pe dezvoltarea morală și bineînțeles duhovnicească a celor mici. Acest sfat este cunoscut de părinți, dar din nefericire nu este pus în practică.

Concluzii

Episcopul Ioan Mihălțan își expune în lucrările sale viziunea misionar-pastorală, aducând noi abordări în practicile misionare ale Bisericii. Părintele a pus mereu calitativul duhovnicesc în fața cantitativului⁴⁷, dând ca exemplu canonul de ani de zile, din punct de vedere cantitativ, care poate fi redus la trei zile luându-se în considerare o creștere a calității rugăciunii și o căință profundă. Un alt exemplu pe care părintele ni-l înfățișează este acela că învăța doar ceea ce trăia, punând mereu verbul „a face” înaintea verbului „a învăța”, iar acest fapt îi conferea o puternică autoritate misionară, pastorală și duhovnicească. Această autoritate este întărită și de echilibrul amintit în ultima sa pastorală, de înțelepciunea și de conștiința sa părintească vie și responsabilă. Trebuie să ducem această „luptă neîncetată[...], luptă de a păstra un echilibru sufletesc între gospodărirea sufletului și gospodărirea lucrurilor[...]. După frumoasa copilărie intervin zbuciumările vieții. Mereu trebuie să avem în fața sufletului nostru exemplul curatei copilării”⁴⁸. Părintele Ioan Mihălțan pune accentul pe trăirea unei vieți curate, ordonate, în această lume plină de tumult. Practicile sale legate de pastorația copiilor și părinților sunt repere spirituale foarte importante pentru fiecare creștin, iar pentru clerici reprezintă răspunsuri la multe dintre problemele care se ivesc în parohie. Slujirea, râvna pentru păstrarea neclintită a credinței noastre ortodoxe, activitatea ca profesor de teologie, dar și misiunea sa de păstor al eparhiei Oradiei, fac din Episcopul Ioan Mihălțan un adevărat exemplu de slujire și jertfă. Într-o perioadă foarte dificilă pentru Biserică, preotul, profesorul și episcopul Ioan Mihălțan rămâne un model pentru pastorație, prin râvna față de cele sfinte și turma sa.

Chiar dacă unele dintre practicile sale sunt astăzi imposibil de urmat, totuși ele rămân ca un model de dăruire pentru credincioși și viața comunitară a parohiei, aducând aminte de îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Slujba ta fă-o deplin!”⁴⁹.

42 IBIDEM.

43 IBIDEM.

44 IBIDEM, p. 41.

45 IBIDEM, p. 50.

46 IBIDEM.

47 IDEM, „Pastorală la Praznicul Nașterii Domnului-2006”, în *Legea Românească (serie nouă)*, anul XVII, nr. 4, octombrie-decembrie, 2006, p. 3.

48 IBIDEM, p. 4.

49 II Timotei 4,5.

IOAN ALEXANDRU, LA 20 DE ANI DE LA ÎNVEȘNICIRE

Preot dr. VALENTIN BUGARIU
Parohia Birda

Pe 16 septembrie 2000, se stingea departe de România atât de drag cântată ca nimeni altul în imne, poetul Ioan Alexandru (n. 25 decembrie 1941). Pentru a-l comemora și a pune în valoare opera poetică în comunitatea noastră eclezială, a încolțit înăuntrul sufletului meu ideea de a-l aminti în biserică printr-un program artistic prin rugăciune, cuvânt și cânt. Însă buna intenție a fost zădărnicită de măsurile sanitare impuse pentru realizarea unei astfel de activități. Și, totuși, înarmat cu cele două volume de *Opere*, tipărite sub egida Academiei Române, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2015, vol. I – 1.702 p.; vol. II – 1.516 p., și îngrijite de profesorul dr. Alexandru Ruja de la Universitatea de Vest din Timișoara am avut curajul de a așterne pe hârtie câteva rânduri dintr-un proiectat panegiric intitulat „Ioan Alexandru – poet religios”.

Poetul Ioan Alexandru s-a născut în ziua de Crăciun a anului 1941, zi providențială pentru poetul religios de mai târziu, nota Acad. Eugen Simion în prefața primului volum. Cum localitatea natală, Topa Mică era sub ocupație hortistă, atât numele familiei, cât și implicit al copilului a fost nume unguesc în hârtiile primăriei: Ianoș Sándor.

Satul a fost așa cum la vremea lor Goga și Blaga și-au văzut vetrele părintești, sfânt, curat și drept, dosit printre stele, cu dealuri blânde și cu izvoare limpezi situate în coasta răsăriteană a Apusenilor - „slăviții munți” – peste care plutește un fel „de-albastru tainic [ce] înfioară” și deasupra cărora se ridică „stolul ceresc de păsări călătoare”. Satul este nucleul existenței mele, mărturisește Ioan Alexandru: „Pot spune că întreaga mea copilărie este legată de tradiția teribilă a Transilvaniei, a unui sat, aș putea spune ancestral, de dealuri ce premerg Munții Apuseni, cu oameni viguroși, păstrători de tradiție și rânduieli. [...] Satul transilvan, cu toată austeritatea și sacralitatea lui, este o permanență în scrisul meu. Când am plecat de acolo am avut sentimentul că am plecat din rai și așa a fost. Până când am înjghebat familia în care am regăsit acel rai într-o altă formă, satul a rămas nucleul existenței mele”¹.

Aidoma unei păsări călătoare, poetul Ioan Alexandru pleacă din cuibul nașterii în călătoria vieții, mai întâi la Cluj, apoi la București. În orașul de pe Someș, fratele Ioan, de mai târziu, a fost elev la Școala Medie „G. Bariț” din Cluj. Aici a frecventat cercurile literare și l-a căutat pe Lucian Blaga. Din vremea aceasta a primei tinereți datează prima consemnare a apropierei poetului de Biserica Ortodoxă, prin comunitatea parohială din Florești. Aici, criticul literar Ion Pop îl găsește în strană „ascultând smerit slujba preotului Cosma, personaj desprins din mitologia lirică a lui Goga. În casa parohială a acestuia am petrecut noaptea, întorși din Topa, între sfeșnice și stele mari”².

Debutul literar cu poema *Floarea mea* s-a petrecut în 1960 la revista „Tribuna” (anul IV, nr. 14, 7 aprilie) la trei ani după debutul poetului ploieștean, Nichita Stănescu.

Tot la Cluj, Ioan Alexandru a fost admis în urma unui riguros examen la Institutul Pedagogic de trei ani în 1962. După doi ani de studii, în urma unei cereri aprobată de Rectorul Constantin Daicoviciu, Ioan Alexandru s-a transferat la Facultatea de Filologie a Universității din București. Diploma de licență în

¹ Eugen Simion, *Introducere* la vol. Ioan Alexandru, *Opere*, vol. I. Text ales și stabilit, note și comentarii, variante, cronologie și indici de Alexandru Ruja, Editura Fundației pentru Știință și Artă, București, 2015, p. XIII-XIV.

² Eugen Simion, *op. cit.*, p. XVI.

filologie a fost pregătită eminent sub conducerea științifică a lectorului universitar Eugen Simion.

Ioan Alexandru a debutat editorial în 1964 cu volumul *Cum să vă spun*, prefațat de Mihai Beniuc, președintele Uniunii Scriitorilor. În capitala țării, poetul a frecventat cenaclurile literare din capitală, în special Cenaclul „Nicolae Labiș”. Tot în această vreme s-a căsătorit cu Ulvina-Greta Spitz care i-a dăruit cinci pruncuți.

În anul 1965 a tipărit cel de-al doilea volum de autor, *Viața deocamdată*, iar din 1966 a început să țină un jurnal de poet în revista „Amfiteatru”. Acum vizitează mănăstirile românești și se leagă spiritual de Mănăstirea Rohia și starețul ei, Justinian Chira, arhiepiscopul de mai târziu al Maramușului. Aici la Rohia, din anii ‘80 datează planul de a construi o casă („Casa poetului”) numind locul „vatra mea de veci”.

La Facultatea de Filologie din București a fost înființată Catedra Eminescu condusă de profesoara Zoe Dumitrescu-Bușulenga, monahia Benedicta de mai târziu. Ioan Alexandru i-a devenit asistent rămânând până la „capătul de cale” în relații sufletești apropiate. Paralel cu munca de la Seminar, Ioan Alexandru a deschis pe cont propriu un seminar de studii ebraice. Autoritățile, cu voie sau fără voie, închid ochii în fața acestui gest de independență. Dovadă că seminarul de studii ebraice există și azi. Apostolul transilvan n-a predicat în pustiu...³. De asemenea a ținut un curs de spiritualitate bizantină la Institutul de Arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București.

În 1966 i-a apărut cel de al treilea volum de versuri intitulat *Infernul discutabil*. Volumul deschide o nouă etapă. Criticul literar Eugen Simion afirmă că poetul i-a calea imnelor, „aceea a unei poezii cu un puternic și ascuns fond tradiționalist-religios, sub influența lui Blaga, dar și a lecturilor sale filosofice și a experienței lui creștine”.

Ioan Alexandru a ajuns bursier la Universitatea din Freiburg. Profită de această ieșire și ajunge la Roma și Paris. La Roma a văzut Capela Sixtină. Prin 1971-1972 la Paris a vorbit cu Eugen Simion despre catedralele Apusului, și numai de cântăc a adus vorba de bisericile de lemn din Maramureș: „Da, a zis el, dar bisericuțele noastre sunt mai frumoase”. În 1981 a fost bursier Humboldt al Universității din Heidelberg.

A obținut titlul de doctor în științele filologice cu lucrarea *Patria lui Pindar și Eminescu* (1973) elaborată sub îndrumarea prof. univ. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga. A tălmăcit în românește *Cântarea Cântărilor*, *Odele* lui Pindar (1973), care a cunoscut alte două ediții. Tot acum a publicat o *Gramatică [a] limbii ebraice vechi*.

În 1975 i-a fost publicat volumul *Imnele Transilvaniei*, apoi o traducere în colaborare cu soția sa, *Scrisori către un tânăr poet* de Rainer Maria Rilke. Își continuă seria imnelor: *Imnele Moldovei* (1980); *Imnele Țării Românești* (1981) și *Imnele Putnei* (1985).

Ioan Alexandru a avut o legătură specială cu orașul Ploiești, vatra natală a lui Nichita Stănescu cel care debutase înaintea autorului nostru în „Tribuna” clujeană. În 12 decembrie 1984, preotul Ion Chilan, parohul așezământului religios Sfântul Spiridon din Ploiești, l-a rugat să participe la slujba religioasă prilejuită de hramul bisericii. Cuvântul poetului în care se adresa credincioșilor, „chemându-i la calea de a-L urma pe Hristos” a „zguduit” conștiințele. De acum încolo, în a doua săptămână a lunii decembrie, în anii ce vor veni, Ioan Alexandru a fost nelipsit de la hramul bisericii ploieștene, aștepta fiecare dată de o mare de credincioși⁴.

În 1987, la Tokyo, primește „Medalia de aur”, conferită unui mare poet creștin. Tot în acest an a iscălit o prefață la volumul *Surâsul Korei*, de Rolando Certa, Editura Facla, Timișoara⁵.

Cu un an înainte de revoluție, i-a fost publicat un nou volum: *Imnele Maramureșului*.

Revoluția din 1989 l-a găsit pe Ioan Alexandru în fruntea demonstranților. În noaptea din 21 decembrie 1989 se duce în Piața Universității cu o cruce, cu Sfânta Scriptură și cu icoana Mântuitorului în mână, arătându-le soldaților, le ține predici, îndemnându-i să nu tragă. Face rugăciuni și un soldat îl întreabă: „Ești popă?” „Da, sunt popă” – îi răspunde el. „Hai Domnule părinte”, îi zice atunci soldatul lăsându-se în genunchi, și popa Ioan face o slujbă. Părintele Ioan merge la Televiziune și în aceeași seară (22 decembrie) se înființează la el acasă Partidul Național Creștin și Țărănesc⁶. A devenit vicepreședinte al partidului și parlamentar (deputat, 1990-1992 și senator, 1992-1996).

Pe 8 aprilie 1990 seara, la slujba Vecerniei, Ioan Alexandru a vorbit în Catedrala Mitropoliei despre Timișoara, oraș denumit de vorbitor „Ierusalimul neamului românesc”. A fost de față și Mitropolitul Nicolae al Banatului.

Poetul și-a luat în serios misia lui politică, intră în parlament, unde ține discursuri patetice, merge

³ Ibidem, p. XXII.

⁴ Ion Bălu, Ioan Alexandru, monografie, antologie comentată, receptare critică, Editura Aula, Brașov, 2001, p. 28.

⁵ [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_Alexandru_\(scriitor\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_Alexandru_(scriitor)), accesat în 14. 09. 2020.

⁶ Ibid., p. XXIX.

prin țară unde vorbește mulțimii însetate de justiție socială și de adevăr spiritual despre reîncreștinarea românilor, cum zice un om politic țărănist din vechea gardă, în fine, călătorește în Statele Unite, unde participă la Washington la Micul Dejun cu Rugăciune al Președintelui, și scrie la reîntoarcere cu o broșură *Cu Biblia prin America*.

În 1991 publică volumul *Bat clopotele în Ardeal*. Publică volumul *Căderea Zidurilor Ierihonului sau Adevărul despre Revoluție*, la Editura „Valea Plopilor” din Vălenii de Munte.

La 13 iunie 1994 pe când se afla la Arad la o adunare religioasă a suferit un accident vascular care l-a scos din viața publică. Familia s-a mutat la Bonn în Germania pentru recuperare. A trecut la cele veșnice în 16 septembrie 2000. Trupul poetului a fost adus în România și depus la biserica Sf. Gheorghe Nou din București, apoi prin grija Mitropolitului Bartolomeu Anania a fost prohodit la Mănăstirea Nicula.

Imnul ca formă a poeziei religioase a fost întrebuițat din zorii creștinismului, în prima lui etapă de existență el s-a confundat cu psalmul, cântările de origine biblică și duhovnicească⁷. Ioan Alexandru și-a ales drept model pe Roman Melodul care a adus poezia imnografică pe culmi, prin imne poetul transilvănean dorea s-a redeștepte „toate frumusețile Cosmosului în lumina Învierii, neamului și graiului și părinții, așa cum au făcut marii poeți ai altor neamuri, Dante ori Roman Melodul, ori Eminescu, Coșbuc și Blaga la noi”⁸. Imnograful nostru prin excelență, Ioan Alexandru poate fi așezat în rândul marilor imnografi, în descendența lui Roman Melodul, Cosma Melodul, Ioan Damaschin, monahia Cassia sau Icassia, Sfântul Efrem Sirul⁹.

Temele creștine răzbat din fiecare volum, mai abitir după cel de-al treilea volum, *Infernul discutabil* (1966). În primul volum, *Cum să vă spun* (1964) apar mai multe teme creștine: Botezul (*Copilul păcii*), jertfa (*Autoportret*), Nunta (*Sentimentul mării*). Cea mai reușită poezie de inspirație creștină rămâne *Monumentul*:

„În mijlocul satului se află monumentul eroilor;

Cei căzuți în primul mare război

Cu numele Ion, Petre, Gheorghe, Vasile,

Și iar Ion și iar Petre și așa mai departe...”¹⁰.

Cel de-al doilea volum, *Viața deocamdată* (1965) scoate în priveliște imaginea cimitirului în poemul *Ca în Paradis*, ca realitate locală și eshatologică în același timp. Rugăciunea comunitară a Bisericii, în special Sfânta Liturghie adună laolaltă nu doar cei vii, ci și pe cei adormiți formând comunitatea cea mare a Bisericii:

„Cimitirul la noi e un pogon comun

înconjurat cu gard de piatră,

să nu se molipsească pământul viu

în libertate

.....

tatăl meu peste bunicul meu

și tot așa vechiul primar – vechiul popă

peste străvechiul popă,

vechiul sat peste străbunul meu sat...”¹¹.

Cu *Infernul discutabil* (1966) se înmulțesc temele de origine creștină: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh (*Trei*), înmormântarea dușmanilor, prapuri (steaguri bisericesti), (*Ca de la Tatăl la fiu*).

Copilul meu dezvoltă teologia creștină a Înnoenirii Fiului lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii, pe altarul de jertfă al Crucii. Promisiunea venirii unui Mântuitor a fost făcută de Dumnezeu omului în chiar cartea *Facerii* (3, 15) lumii:

„...Nașterea ta, Mântuitorule, nu-i așa –

era mult mai importantă și de interes mai obștesc,

și tu știai foarte de timpuriu lucrul acesta.

Lemnul crucii tale era viu și însemnat demult...”¹².

Vămile pustiei (1969) aduce o noutate, o poezie (*Ascensiunea*) dedicată marelui teolog român, Dumitru Stăniloae (1903-1990). Apar și în acest volum, imaginea cimitirului, a Pantocratorul, iconă care veghează lăcașul bisericesc de orice ispită dar și metaforic, înmormântarea unui tânăr mire în *Via dolorosa*.

7 Petre Vintilescu, *Poezia imnografică din cărțile de ritual și cântarea bisericească*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2005, p. 10.

8 Eugen Simion, *Introducere*, p. XXV.

9 Maria-Daniela Pânăzan, *Poezia religioasă românească. Eșeu monografic*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, p. 229.

10 Ioan Alexandru, *Opere*, vol I, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2005, p. 8 (Se va prescurta în continuare *Opere I*).

11 Ioan Alexandru, *Opere I*, p. 65.

12 Ioan Alexandru, *op. cit.*, p. 250.

Fără nicio îndoială poemul *Lumină lină* din volumul *Imnele bucuriei* (1973), reprezintă capodopera liricii religioase a lui Ioan Alexandru. Lumina este simbolul prin excelență a lui Dumnezeu. Oamenii se pot împărtăși din această lumină care este întruchipată în Iisus Hristos: „Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul” (Ioan 1, 9). Lumina pe care Iisus o aduce lumii are nenumărate însușiri: ea arată drumul către Tatăl, ea explică prorociile, sensul minunilor, dar poate să dezvăluie secretele inimilor¹³:

„Cine te așteaptă te iubește
Iubindu-te nădăjduiește
Că într-o zi lumină lină
Vei răsări la noi deplină
Cine primește să te creadă
Trei oameni vor veni să-l vadă...”¹⁴.

Tot în acest volum cititorii sunt familiarizați cu alte cuvinte ale lexicului religios: sângele Pelicanului (*Graiul Patriei*). Mântuitorul este comparat cu un Pelican în duioasele cântări ale Prohodului (Starea a II-a, strofa 43). Sfântul Ioan Iacob Hozevitul, în cartea sa *Din Ierihon către Sion. Scrieri duhovnicești*, amintește despre o veche legendă a pelicanului: „Se spune că atunci când puișorii lui sunt înfometăți, aprinși de sete sau vătămăți de jigăni otrăvitoare, pelicanul își rănește coasta sa și îi adapă cu sângele său. «În cuibul unui pelican a intrat odinioară un șarpe veninos. Pelicanul nu era în cuib, erau numai puișorii singuri. Șarpele a început să muște și să bage veninul lui ucigător în toți puișorii. Când era aproape să-i înghită, a venit pelicanul. La zgomotul aripilor lui, șarpele a părăsit cuibul, fără să guste din pradă. Bietul pelican vede cu durere că puișorii săi sunt pe jumătate morți, fiind otrăviți de veninul de șarpe. Fără să mai stea mult pe gânduri, el se hotărăște să-i scape cu orice preț. Și iată anume ce face: își găurește coasta lui cu ciocul și cu sângele său adapă pe toți puișorii care sunt amețiți de veninul șarpelui. Sângele lui curat are minunata putere să taie otrava șarpelui și prin aceasta puișorii se înviează și scapă de moarte»”. Iar Sf. Maxim Mărturisitorul aduce o explicație suplimentară: în lucrarea *Întrebări și nedumeriri* ne spune: „Hristos este pelicanul care își împunge cu ciocul coasta până curge sânge ca să își reînvie puii omorâți din pricina veninului de șarpe; puii pelicanului îi reprezintă pe protopărinți, adică pe Adam și Eva sau, mai simplu spus, simbolizează firea noastră umană. Șarpele este în mod cert diavolul care, prin viclenia sa (venin) îi omoară pe oameni îndemnându-i la viețuirea în păcat”¹⁵:

„...Pelicanul singur își frânge veșnic
Trupul pentru pui...”¹⁶ (*Imnul Carpaților*);
„...Sângeră pelicanul și se vâd
Ochii de jar ai rănilor-nafară
Puii durerii înfloresc tăceri
Mocnind încet în liniștea de seară

.....
În sărutarea prelung încep
Nădejdiile cu toate să apună
Pe deal se naște până-n zori
Lumina lumii, veșnică și bună”¹⁷ (*Pelicanul*)

În poemul *Marele Preot*, „Cădelnițează sfânta liturghie”¹⁸, iar alți termeni religioși apar în alte stihuri: Nunta în *Imnul Carpaților*, icoana (*Hagia Sophia*), diac (*Către Eminescu*), Trei sori (*Triada*), sfânt, sacru, sfințenie, rob, rugă (*Justinian împăratul*), Osana (*Poetul și candela*), cruce, mormânt, monah (*Rohia*).

Cuvinte și învățături religioase își continuă șirul de-a lungul altui volum, *Imnele Transilvaniei* (1976): Creația lumii (*Frescă*), *Râmeți*. Un poem este închinat unui apărător al Ortodoxiei românești, *Imnul lui Sofronie de la Cioara și Abel* dedicat profesorului de teologie Ioan Caraza de la București. Altele, cu tematică monahală: *Daniel Sihastru*, *Efrem Sirul*, *Agapia*, *Pomelnicul Mănăstirii Bistrița*, *Nicula*, *Curtea de Argeș*, *Sihăstria*, *Sihăstrie* și *Mlădița*, *Cernica*. Trei din acestea, a patra, a opta și a noua sunt dedicate unor personalități ale Bisericii Ortodoxe Române: Arhim. Ioanichie Bălan, Arhim. Ilie Cleopa și Pr. Prof. Constantin Galeriu. Șirul se continuă cu alte vetre călugărești: *Rohia*, *Sucevița*, *Mănăstirea Neamțu*.

Într-un poem, *Luminație* dezvoltă tema cinstirii morților prin rugăciune. Cum Transilvania și Banatul

13 Maurice Cocagnac, *Simbolurile biblice. Lexic teologic*, trad. Michaela Slăvescu, Editura Humanitas, București, 1997, p. 21.

14 Ioan Alexandru, *Opere I*, p. 313.

15 <https://evz.ro/care-este-legatura-dintre-hristos-si-un-pelican.html>, accesat în 14. 09. 2020.

16 Ioan Alexandru, *Opere I*, p. 343.

17 Ioan Alexandru, *op. cit.*, p. 650.

18 Ioan Alexandru, *op. cit.*, p. 325.

s-au aflat sub stăpânire austriacă și apoi austro-ungară, românii au suferit și diferite influențe culturale și religioase. Una din acestea este sărbătorirea Zilei tuturor sfinților pe 1 noiembrie. Serbarea ne mai amintește că noi formăm cu cei morți, cu cei triumfători și chinuitori, o unitate strânsă, cimentată prin iubire creștină. Tot din dragoste creștinească ne rugăm pentru sufletele osândiților, cărora după Sfânta Scriptură (II Macabei 12, 46) le mai putem ajuta prin rugăciuni, liturghii, milostenie ș. a. Cununile și florile puse pe morminte sunt semne de iubire și stimă¹⁹:

„Se face luminația în țintirim
Pe deal tot satul urcă astă-seară
Copii și moși și tinere perechi
Cu brumărelele lumânări de ceară

.....
Sătenii-ngenuncheați peste căciuli
Iau vorbele părintelui străbune
Și le-ncălzesc cu răsuflarea lor
Și-apoi le-mping la moșii din țărâne...”²⁰.

Sunt în cuprinsul acestui volum, și în cel următor, *Imnele Transilvaniei* (1976) poeme ce trădează o bună cunoaștere de către stihuitor a Istoriei Bisericii Ortodoxe Române. Astfel, *Ego Zenovius* are ca sursă de inspirație o mărturie arheologică paleocreștină descoperită în satul Biertan din Ardeal. E vorba de partea superioară a unui candelabru, denumit în literatura de specialitate Donarium cu o inscripție în limba latină: „Ego Zeno /vis vot / un posui”. Piesa aparține veacului al IV-lea, iar istoricul Nicolae Gudea opinează faptul că Zenovius a fost un preot sau poate chiar un episcop creștin²¹. Celălalt poem, *Logos* este o ofrandă pentru martirii Zotic, Atal, Camasis și Filip de la Niculițel, sec. al IV-lea.

Martirii au pățimit pentru Hristos în apropiere de Noviodunum (Isaccea, jud. Tulcea) în timpul împăraților Doiclețian, Galeriu sau Liciniu. Deasupra mormintelor a fost ridicată o biserică cimiterială dărâmată după 610. Sfintele Moaște se păstrează la Mănăstirea Cocoș²².

Alte imne poartă numele unor sfinți: *Ioan Climax*, *Imnul lui Ioan Valahul* și *Imn lui Nicodim de la Tismana*. Altele amintesc de cărți sfinte, personaje biblice, sărbători, animale binecuvântate, simboluri biblice, sfinți, învățături dogmatice: *Evangheliarul de la Voroneț*, *Rut Moabiteanca*, *Saul*, *Iona*, *Iosif cel Frumos*, *Michael*, *Gabriel*, *Înger*, *Jertfa laudei*, *Bunavestire*, *Mielul*, *Maria Magdalena*, *Rugul Încins*, *Îmbisericare*, *Toaca*, *Maxim Mărturisitorul*, *Ioan Casianul*, *Nume (episcopii de Tomis)*, *Eveniment și Sărbătoare lui Valeriu Anania*, *Fiul Meu*, *Transfigurare*, *Toaca*, *Chenoza*.

Acest volum ni-l înfățișează pe poet ca bun cunoscător al Sfintei Scripturi, Aghiografiei, Dogmaticii și Simbolicii ortodoxe.

Poemul *Maxim Mărturisitorul* transpune în versuri suferința Sf. Maxim pentru apărarea credinței ortodoxe, nefăcând nicio concesie de la Dreapta Credință:

„I-au tăiat limba din rădăcină
Ca să nu mai poată vorbi
Căci nu știa să spună decât Adevărul
I-au retezat și dreapta apoi
Ca să nu mai poată scrie
L-au trimis în exil și a murit
Într-o șură-nghețată
Pentru o dogmă aparent
Neînsemnată
Problema era dacă-n Logosul întrupat
Conviețuiesc cele două firi
Dacă omenescu-i sortit
Să se îndumnezeiască vreodată
Dacă are un sens viețuirea în curăție

19 Victor Aga, *Simbolica biblică și creștină. Dicționar Enciclopedic*, Editura Învierea, Timișoara, 2005, p. 424.

20 Ioan Alexandru, *Opere I*, p. 1109.

21 Nicolae Gudea, Ioan Ghiurco, *Din istoria creștinismului la români. Mărturii arheologice*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Oradea, 1988, p. 136.

22 Ene Braniște, *Sfinți mărturisitori și martiri cinstiți de străromânii noștri pe pământul românesc dintre Dunăre și Mare, în lumina mărturiilor istorice, epigrafice și arheologice*, în vol. *Arhiepiscopia Tomisului și a Dunării de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1981, p. 111.

Dacă nu-i mai de dorit să mori
Decât să trăiești în devălmășie...²³.

O altă poezie, Îmbisericire face trimitere la administrarea Tainelor inițierii în viața creștină, Botezul, Mirungerea și Împărtășania care se dau după caz copilului, ori prin convertire omului matur calitatea de mlădiță (membru) al comunității ecleziale:

„Prin cufundarea pruncului în apă
Prin ungerea cu mir și cu oloi
Sălbăticia viței se dezgoapă
Și e rănită-n coastă de altoi...²⁴.

Seria imnelor religioase se continuă și în volumul următor, *Imnele Putnei* (1985): *Imnul Putnei lui Ștefan cel Mare, Ioan cel Nou, Bazilică, Orbul din naștere, Fiica lui Iair, Lazăr, Maria din Magdala, Antimis, Logosul, Agnus Dei, Emaus, Toma, Biserica rupestră de la Murfatlar, Psalm, Imn, Procesiune, Săptămâna luminată, Vedere, Triod, Leșire*.

Două imne sunt dedicate unor personalități ale vieții bisericești, *Dionisie Exigul*, profesorului de teologie și eruditului patrolog bucureștean Ioan G. Coman și *Imnul morților* închinat Mitropolitului Antonie Plămădeală al Ardealului.

Volumul *Imnele Maramureșului* (1988) dezvoltă câteva teme noi: *Sfântul Andrei în Scitia Minor, Topos, Theotokos Eleousa, Ruga unui bătrân maramureșean, Topos, Moisei*.

Un poem, *Tropar*, pomenește slujba înmormântării. În acest caz, autorul oferă cititorilor un bun exemplu al cunoașterii nu doar a teologiei creștine ortodoxe, ci și a culturii tradiționale românești atunci când se face referire la „zdrobirea grâului” = coliva.

„Trei zile adormitul rămâne cu cei vii
În cealaltă încăpere
Cântările de-ngropăciune să se poată-mpleti
Cu troparele de-nviere
Vreme-ndeajuns săvârșească-se
Asupra lui rânduiala sfântă
Spălatul la fântână ungerea cu mir
Îmbrăcarea straielor de nuntă
Zdrobirea grâului sămânță moartă
Urzind coliva
Întins în racla apoi toiagul uscat
Învlăstări-va
Asupra pulberii intră-n lucrare cuvântul
Logosul
Transfigurează pământul²⁵.

Apelul la literatura bizantină este tot una de ordin teologic. În *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru afirmă că literatura din Bizanț este una antropocentrică, pentru că această literatură și-a propus din capul locului de a-l înnoi pe om, de-a restabili cosmosul, de a-l reîmpăca, de a-i deschide omului toate rezervoarele sale creatoare încătușate nu pentru a-l înălța nu prometeic să hulească zeii, ci pentru a folosi spre binele celorlalți într-o nouă eră și o nouă comunitate, de aceea trebuie să i se acorde interesul de cercetare cuvenit²⁶.

A scrie imne înseamnă în a te înscrie într-o tradiție multă vreme ignorată. Acum se manifestă un interes aparte pentru cultura bizantină, pentru cultura Răsăritului, pentru felul răsăritean de a gândi. Mai presus de toate, imnul e poezia care are în centrul său iubirea, agapeul, nu opus Logosului, iubirea veșnică, ce implică mai multe trepte: iubirea față de prunci, soție, patrie, prieteni, eternitate. În aceste trepte transpare Cosmosul. Toată făptura noastră se vrea iubită. Toate plantele, toate animalele. Chiar și vrăjmașii. Iubirea toate le acoperă²⁷.

Aceasta este credința lui Ioan Alexandru care prin vers i-a înnobilit pe semenii lui, cu valorile perene ale românului: vatra natală, legătura cu Dumnezeu și cu patria prin oglindirea frumosului din viața cotidiană.

²³ Ioan Alexandru, *Opere*, vol II, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2005, p. 69 (Se va prescurta în continuare *Opere II*).

²⁴ Ioan Alexandru, *Opere II*, p. 287.

²⁵ Ioan Alexandru, *op. cit.*, p. 1045.

²⁶ Ioan Alexandru, *Iubirea de patrie. Jurnal de poet*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 187.

²⁷ Întoarcerea lui Ioan Alexandru. Antologie de Nicolae Băciut, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2014, p. 13.

JERTFA LUI HRISTOS- IUBIRE A LUI DUMNEZEU FAȚĂ DE OM

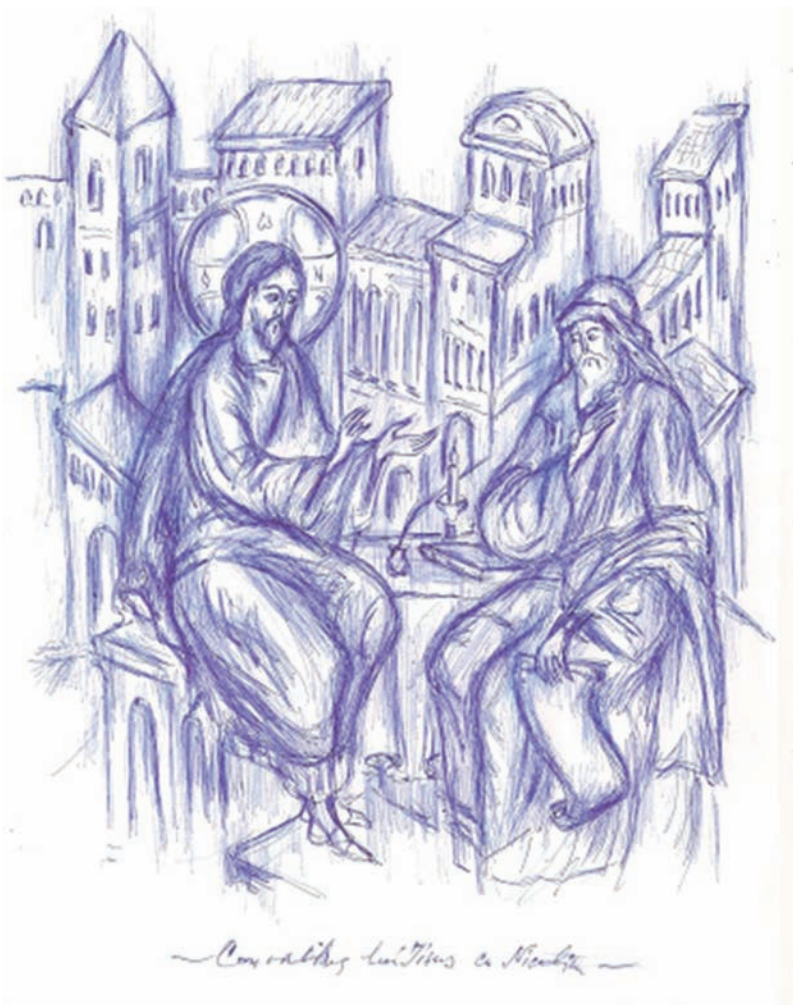
Preot AUREL FEDIUC
Parohia Crai Nou

„Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară ; ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16).

Marea taină a răscumpărării și îndumnezeirii omului a fost realizată de Dumnezeu prin Fiul Său Iisus Hristos din nemărginita iubire (a Lui) față de oameni. Vândut, batjocorit, lovit, trist pentru păcatele oamenilor și părăsit, bunul Mântuitor merge sub povara lacrimilor însângerate și a Crucii-răpus de o suferință cumplită-spre Golgota, ca să răscumpere neamul omenesc din robia păcatelor. Acest „pas al suferinței” din iubire îl va „desăvârși” (Ioan 19, 30) pe crucea de pe Golgota, când va încredința „Duhul Său Tatălui”(Luca 23,46); anihilând moartea și păcatele noastre prin moartea și Învierea Sa.

Răbdarea în suferință este culmea smereniei. Doamne! Doamne Iisuse Hristoase, ajută-ne și învață- ne să ducem crucea vieții, să avem răbdare și să învingem toate necazurile și încercările! Planul veșnic a lui Dumnezeu s-a desăvârșit prin Întrupare, Jertfă și Înviere prin „Cel Care S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel ce este în cer” (Ioan 3, 13); centrat pe Cruce, ca << „Preaslăvire” prin moartea și Învierea lui Iisus Hristos”>> (Ioan 12, 28; Ioan 12, 28-29). Chenoza pământească este consecința logică a unei chenoze cerești, din veșnicie (Serghei Bolgakov, Dumitru Stăniloae). Omul este chemat de Dumnezeu la mântuire și îndumnezeire prin participarea la Jertfa Domnului Iisus Hristos și conlucrare cu harul sfințitor în Biserica lui Hristos.

Fragmentul Evangheliei de astăzi, din Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci ne pune în atenție dialogul Mântuitorului Iisus Hristos cu Nicodim, în care, Domnul Hristos a evidențiat adevărate învățături mântuitoare despre misiunea Lui sfântă. Astfel, El i-a descoperit lui Nicodim (asemenea femeii samarince) despre întrupare, răscumpărare, iubirea Sa pentru oameni, precum și dumnezeirea Sa. Astfel, Domnul Hristos ne descoperă și nouă că „Răstignirea și Învierea zidesc mântuirea noastră, în același fel în care o face Nașterea, căci ne-a iubit atât de mult, încât a devenit unul dintre noi” (Pr. Roman Rystar, *Teologia chenoțică a lui Antonie Bloom, Mitropolitul Surojului, din perspectivă antropologică,*

traducere din limba engleză de Lucian Filip, Ed. Doxologia, Iași, 2016, pp. 139 și 159). Mari adevăruri mântuitoare!

Nicodim era cărturar și fariseu, membru al Sinedriului și ucenic pe ascuns al Mântuitorului (Ioan 19, 39). Nicodim venise la Mântuitorul noaptea (ca să nu fie dat afară din sinagogă) dornic să se mântuiască și să afle multe (ceea ce a și aflat). Prima problemă pe care o abordează Mântuitorul cu Nicodim este „nașterea de sus”. Iată ce spune Domnul: „Adevăr, adevăr îți spun: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Nașterea de sus înseamnă Botezul creștin prin care cel botezat primește iertarea păcatelor și devine încorporat în Biserică. <<„Mântuitorul nu pronunță chiar termenul *Botez*, dar totuși prin câteva expresii, „definește teologic botezul creștin”>> (Prot. Dr. Ioan Bude). Ceva mai încolo vom vedea elementele de Jertfă la Taina Botezului.

De altfel, Jertfa intersectează toate Tainele Bisericii. Prin prețul Sângelui și a lacrimilor lui Hristos s-au deschis pentru noi ușile Împărăției lui Dumnezeu. Acum, noi vom încerca mai întâi să înțelegem, pornind de la spusele Domnului că: „După cum Moise a înălțat șarpele în pustie, tot așa trebuie să se înalțe și Fiul Omului, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 14). Astfel, Mântuitorul ne transmite nouă însemnătatea Crucii și a Jertfei înfăptuite de El, ca dragoste totală față de oameni prin restabilirea comuniunii între Dumnezeu și oameni (Filip. 2, 8) dar și ca biruință a morții, a păcatului și „pecete” a Învierii (prin El); deoarece „fără moartea pe cruce, nu există Învierea și bucuria adusă de ea” (ibidem, p. 151). Așadar, nu există Cruce fără Hristos, și Hristos fără Cruce. Hristos, prin Sfintele Sale mâini întinse pe Cruce ne cuprinde pe noi—cu întinăciunile și păcatele noastre— în nemărginită iubire și moare pe cruce, omorând moartea-ca Cel fără de păcat -, făcându-se singura noastră sursă de viață veșnică. Sursa vieții veșnice este tocmai pentru că a nimicit moartea prin Înviere și Cruce. Bunul Mântuitor Hristos a venit în chip de rob și a suferit toate patimille prin lecția iubirii desăvârșite, pentru ca să ne ducă pe noi oamenii în Rai la Dumnezeu Tatăl, acolo de unde am căzut. În acest fel, „crucea pentru noi ce ne mântui, este puterea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 18). Doamne, ne fă următorii crucii Tale! Crucea și Jertfa ni-o însușim prin răbdare și faptele noastre bune, iar învierea noastră răsare din Jertfa lui Hristos și faptele noastre bune.

Dreptul prin credință va fi viu (cf. epistolei către Romani), acea credință lucrătoare prin iubire. La iubirea jertfelnică a lui Iisus, noi trebuie să-i răspundem cu jertfa rugăciunii ca o continuă stare jertfitoare spre desăvârșire. Astfel, trebuie să „ne bucurăm în nădejde; să fim răbdători în suferință; să stăruim în rugăciune...” (Romani 12, 12). Noi, în rugăciune ne găsim și ne menținem în starea de smerenie a lui Hristos (ca Domn al slavei), care S-a smerit pentru noi și pentru a noastră mântuire (cf. Filip. 2, 8); ori, smerenia este pedagogia înălțării (Luca 18, 14).

Spuneam că Mântuitorul Hristos a deschis dialogul cu Nicodim arătând că fiecare trebuie să ne naștem de sus. Desigur că „nașterea de sus” se realizează prin Botezul creștin, când prin întretaia afundare în apă „ne afundăm cu Hristos în moartea Sa și în viața veșnică a învierii, precum și-n înfiere” (ibidem, p.299). De fapt „cel născut din Duh-născut din nou din Duhul nemuritor care este în Hristos-este din trăsăturile dumnezeiești și fercite, prin care și-a schimbat chipul” (Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Chipul evanghelic a lui Iisus Hristos*, Ed. Basilica, București, 2016, p. 98). Această „haină” (chip) trebuie să o menținem și să o reîmprospătăm pe tot parcursul vieții noastre. Să nu uităm că ne-am făcut fii ai lui Dumnezeu, ai Raiului! Oare, cum ne arătăm participanți la jertfa lui Hristos prin neparticipare la Sfânta Liturghie? Dar atunci când ne înstrăinăm de Dumnezeu prin păcate? Împărăția lui Dumnezeu ni se dă ca arvună la Sf. Liturghie, iar Hristos este și acum în stare de Jertfă, și va fi pentru noi într-o jertfă continuă și iubitoare. Trebuie să ne împropriem slujirea lui Hristos. Însăși participarea noastră la Sf. Liturghie ne așează în postura de jertfitori și prin silința noastră vom câștiga Ierusalimul cel ceresc.

Atunci când ne cuminecăm cu Trupul și Sângele Domnului Hristos ne împărtășim spre viață veșnică și devenim părtași la suferința lui Hristos de pe Golgota. Noi îl putem vedea pe Hristos, ne împărtășim de și în Hristos, în măsura în care ne implicăm, ne jertfim Liturghiei. Apogeul suferinței spre slăvire și al iubirii a fost atins de Hristos Domnul pe Cruce, iar apogeul slavei și a bucuriei prin Înviere. De o profundă și cutremurătoare semnificație au rămas cuvintele bunului Hristos care au zguduit universul: „Dumnezeul Meu, Dumnezeu Meu, pentru ce M-ai părăsit” (Matei 27, 46; Marcu 15, 34), deși Dumnezeirea nu s-a despărțit nici în această clipă de Dumnezeu-Omul și niciodată (cf. Sf. Chiril

al Alexandriei). Trebuie să înțelegem că păcatul omului a făcut ca Hristos, în conștiința singuratică să sufere moarte-suprema suferință (durere)-ca dăruire lui Dumnezeu-de bunăvoie și ca iubire maximă (Ioan 8, 28) „precum și pentru binele veșnic al fraților Săi umani” (Fapt. Ap. 2, 38). Însă nu a căzut în disperare, iar ca dovadă e strigătul final a conștiinței împăcate: „Părinte, în Măinile Tale Îmi încredințez sufletul Meu”(Luca 23, 46). Domnul Hristos, Cel fără de păcat, de bunăvoie și maximă iubire învinge moartea și păcatele oamenilor prin moartea Sa pe Cruce, punând începutul Învierii și a Luminii, chiar de pe Golgota. Hristos a dus rănila păcatelor noastre până în Împărăția lui Dumnezeu și le-a înfățișat Tatălui.

Oare cum ne însușim noi Jertfa lui Hristos? Dar Lumina? Cum ne însușim noi smerenia lui Hristos? Iată un adevăr (spre a vedea că am putea și noi) din viața unui sfânt ierarh rus- Sfântul Tihon de Zadonsk (1724- 1783-canonizat în 1861): <<În lucrările Sale, Hristos este adevărata imagine a smereniei, care contemplată ne îndeamnă la umilință, răbdare și blândețe. Prin sărăcia lui Hristos noi ne-am îmbogățit și am fost mântuiți prin moartea Sa pe Cruce. Sf. Tihon rezumă totul în cuvintele următoare: „Fiul lui Dumnezeu S-a smerit pe Sine pentru tine-ai mai putea să fii mândru? Fiul lui Dumnezeu a luat chip de rob-ai mai putea să domnești? El a devenit sărac-ai putea alerger după bogății? El a acceptat dezonoarea-ai putea năzui spre onoruri? El nu avea unde să-și plece capul-ai putea construi clădiri somptuoase? El a spălat picioarele ucenicilor Săi-ție îți este rușine să-i slujești pe frații tăi?”>> (Diacon Dr. Florin Toader Tomoioagă, *Taina chenozei în teologia ortodoxă a sec. al-xx-lea*, Ed. Doxologia, Iași, 2015, p. 183). Noi, prin săvârșirea păcatelor umbrim lumina și ne facem răstignitori ai lui Hristos. Acest lucru ar trebui să ne cutremure și suspinând în neliniștea păcatelor, să strigăm: „Ce dar vom aduce Ție, iubitorule de oameni, pentru toate câte ai pățit pentru noi, păcătoșii? Sufletele și trupurile și toate cele bune de la Tine sunt și noi ai Tăi suntem. Numai la milostivirea Ta cea nemăsurată nădăduim Bune și Îndurate Doamne, laudăm îndelunga Ta răbdare, mărim milostivirea Ta cea multă, ne închinăm preacuratelor patimi și cu toată dragostea sărutând rănila Tale, strigăm: miluiește-ne pe noi, robii Tăi” (Rugăciunea de la Acatistul Sfințelor Pătimiri ale Domnului Iisus Hristos).

ACTUALITATEA EPARHIALĂ

Sediu nou al Facultății de Teologie din Timișoara

Anul acesta, învățământul universitar timișorean a sărbătorit „Ziua Educației” prin inaugurarea noului sediu al Facultății de Teologie situat într-o locație centrală, din imediata vecinătate a Memorialului Revoluției, a Facultății de Arte și a Centrului de Cercetare al Universității de Vest.

La festivitatea de deschidere și inaugurare au participat Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, prof.

Univ. dr. Marilen Gabriel Pirtea, rectorul Universității de Vest din Timișoara, cadre didactice și studenți de la cele două facultăți: Teologie și Istorie.

Momentul a debutat cu tăierea panglicii inaugurale și cu slujba de binecuvântare a noului sediu, oficiată de părinții profesori de la Facultatea de Teologie din Timișoara. Răspunsurile liturgice au fost date de corul Facultății de Teologie.

În cuvântul său, Domnul Rector a subliniat eforturile depuse de Universitate pentru finalizarea acestui important proiect, așteptat de trei decenii, eforturi care s-au bucurat de sprijinul Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan.

Înaltpreasfinția Sa a mulțumit Domnului Rector, colaboratorilor Domniei Sale, și miniștrilor Educației Naționale și secretarilor de Stat, care au finanțat lucrarea din fonduri publice și din fonduri proprii.

Totodată, Părintele Mitropolit Ioan a subliniat că prin atribuirea acestui sediu și Facultății noastre de Teologie, care ani de zile a funcționat într-un internat de la marginea orașului, „i-ați oferit un loc lui Hristos în zona centrală a Timișoarei”.

În această clădire, fostă cândva cazarmă militară, studenții teologi vor avea un paraclis cu hramul „Sfinții Trei Ierahi” pentru rugăciune zilnică și practică liturgică, paraclis în care vor fi pomeniți și eroii martiri căzuți în Revoluția din Decembrie 1989.

De asemenea, Chiriarhul eparhiei noastre a arătat că, pe lângă Facultatea de Teologie, se mai află în acest areal și Facultățile de Istorie și de Arte, care le vor fi de folos viitorilor preoți la însușirea unor cunoștințe de arhitectură și artă bisericească, necesare în viitoarea activitate pastoral-misionară.

În finalul cuvântului său, Părintele Mitropolit Ioan a evidențiat că prin funcționarea Facultății de Teologie în acest spațiu, care este o școală pentru veșnicie, se desăvârșește, abia acum, decretul regal de înființare a Universității de Vest Timișoara cu cele 3 facultăți, Istorie, Litere și Teologie, semnat de regele Mihai I al României în anul 1944.

Pentru renovarea acestui spațiu a fost nevoie de peste 8 milioane lei, mare parte fiind acoperiți din resursele proprii ale UVT, așa cum a precizat prof. Univ. Dr. Marilen Gabriel Pirtea, rectorul UVT din Timișoara.

La mansarda clădirii va funcționa Secretariatul General al UVT din Timișoara și biblioteca Facultății de Teologie, iar la parter, un spațiu va fi dedicat și paraclisului teologic.

La finalul evenimentului, toți cei prezenți au vizitat noul sediu, cu o arhitectură impresionantă, pe două nivele și cu mansardă, situat pe str. Oituz, în zona centrală a Timișoarei, având numeroase săli de curs luminoase și spațioase, săli de conferințe și de seminarii în care pot studia peste 600 studenți, precum și cabinete pentru profesori.

Examen pentru obținerea gradelor în cler, la mănăstirea Timișeni

La Mănăstirea Timișeni-Șag din cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei a fost organizată luni, 5 octombrie, o nouă sesiune de examen pentru obținerea gradelor profesionale în preoție (definitivat și gradul II) de către personalul clerical.

La acest examen pentru obținerea gradelor profesionale în preoție de către personalul clerical participă candidați din eparhiile Timișoarei, Aradului și Caransebeșului. Astfel, la sesiunea din acest an s-au înscris 36 preoți și diaconi din cadrul Mitropoliei Banatului: 8 clerici din Arhiepiscopia Timișoarei, 17 din Arhiepiscopia Aradului, 10 din Episcopia Caransebeșului și un cleric din cadrul Vicariatului Ortodox Ucrainian. Toți cei înscriși au luat parte, între 21-22 septembrie, la cursuri ținute la Mănăstirea Timișeni-Șag,

respectând normele și măsurile de igienă și protecție stabilite de autorități. Alături de cadrele didactice universitare de la Facultatea de Teologie din Timișoara au fost prezenți și preoți profesori de la celelalte facultăți de teologie din cuprinsul Mitropoliei Banatului.

Comisia de examinare a fost prezidată de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, care a adresat un cuvânt de bun venit preoților, exprimându-și convingerea că au avut, cu acest prilej, posibilitatea de aprofundare a pastorației ecleziiale și a învățaturii teologice, într-un context interdisciplinar și cu accente pastoral-misionare specifice cursurilor de grade profesionale.

Examenul a constat din două probe: una scrisă pentru cunoștințele teologice inter-disciplinare și pastoral-misionare ce a avut următoarele subiecte: 1. Impactul fenomenului migrației și identificarea unor soluții misionar-pastorale pentru familiile împărțite; 2. Implicarea Bisericii Ortodoxe Române în viața socială din Timișoara secolului XIX. Alumneul greco-oriental român din Timișoara; 3. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție; și o probă orală din predică sau cateheză, liturgică și administrație parohială. În conformitate cu Metodologia pentru obținerea gradelor profesionale în preoție de către personalul clerical, aprobată de Sfântul Sinod prin Hotărârea nr. 1199/2008 și completată prin Hotărârea nr. 565/2017, se menționează că obținerea gradului definitiv este obligatorie pentru personalul clerical și se obține prin cursuri și examene speciale de definitivare la minim 2 ani și cel mult 5 ani de la titularizarea pe post, prin hirotonie. De asemenea, potrivit art. 125, alin 1 din Statutul pentru Organizarea și Funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, se arată că obținerea gradelor profesionale (definitiv, II și I) sunt obligatorii, ca formă continuă de perfecționare a pregătirii clerului.

Mesaj al Preasfințitului Episcop Luchian al ortodocșilor sârbi din Banat

Dragi frați și surori într-o credință,

În aceste vremuri de grea încercare, când toți depunem eforturi incomensurabile ca să biruim această nouă boală care ne bântuie ca un dușman nevăzut, suntem datori să mărturisim unitatea noastră frățască și să arătăm Lumii că suntem una în fața Domnului și că există doar o singură Biserică Sobornicească și Apostolească Ortodoxă, a cărei credincioși și slujitori suntem.

Dovada acestei unități o întărește Sfânta Cuvioasa Parascheva, cea care a unit și unește întru Hristos Dumnezeu toate popoarele ortodoxe din acest colț al Lumii, Peninsula Balcanică.

În prag de Mare Sărbătoare pentru poporul dreptcredincios român, noi, sârbii, suntem alături de voi, frați și surori români, uniți în rugăciune către Preacuvioasa Parascheva.

Ne rugăm celei care a sălășluit și a păzit Belgradul și Serbia timp de secole, iar acum este protectoarea

Moldovei, a României, să fie mijlocitoarea noastră înaintea Doctorului cel Milostiv, care întărește pe cei neputincioși și îndepărtează toate chinurile sufletului și trupului.

Doamne, trimite din cer puterea Ta cea tămăduitoare și înlătură toată patima și toată neputința și toată întinăciunea trupeză și sufletească a tuturor oamenilor din lumea aceasta, pentru rugăciunile Preacuvioasei Maicii Parascheva și a tuturor sfinților. Amin.

† LUCHIAN
Episcop ortodox sârb de Buda și
administrator al Episcopiei Ortodoxe
Sârbe de Timișoara

Întâlnire cu noul primar al Municipiului Timișoara

Noul primar al Timișoarei, Dominic Fritz și-a programat o serie de întâlniri cu reprezentanții mai multor domenii de importanță majoră pentru dezvoltarea economică, socială și culturală a Timișoarei.

Primele discuții în calitate de primar au fost stabilite cu Corpul Rectorilor din Timișoara și cu directorul general al Inspectoratului Școlar Județean. Problemele aduse în discuție au fost cele care reprezintă actualitatea imediată generată de criza COVID-19 și soluțiile de

rezolvare în ceea ce privește sistemul de învățământ preuniversitar în gestionarea cât mai eficientă a școlii online (situația achiziționării de tablete/ laptopuri și camere video). De asemenea, s-a discutat și despre lipsa spațiilor pentru cercetare necesare învățământului universitar, dar au fost prezentate și planuri de viitor privind modalități concrete de dezvoltare a infrastructurii universitare medicale prin construirea unui Spital Municipal Universitar și prin realizarea de proiecte europene comune.

Întâlnirea cu reprezentanții Consiliului Consultativ al Minorităților din Timișoara a avut ca principal punct de discuție evidențierea moștenirii culturale existente prin crearea de proiecte îndrăznețe, care să ajute Timișoara în anul 2023 când va deține titlul de Capitală Europeană a Culturii, prin finalizarea proiectelor majore de infrastructură culturală (Sinagoga Cetate) și demararea proiectului de reabilitare a Sinagogii din Fabric, prin fructificarea patrimoniului cultural și arhitectural al orașului nostru.

Membrii Corpului Consular al municipiului Timișoara i-au propus primarului o serie de întâlniri, în perioada următoare, cu potențiali investitori, oameni de afaceri și reprezentanți ai ambasadelor pentru identificarea de proiecte comune care să poată fi dezvoltate în parteneriate concrete cu orașele înfrățite cu municipiul Timișoara. De asemenea, au fost discutate posibilități de îmbunătățire a relațiilor bilaterale între Primăria Municipiului Timișoara și Corpul Consular al orașului nostru.

În cadrul discuțiilor avute cu reprezentanții cultelor din Timișoara, Dominic Fritz a subliniat importanța religiei în lumea modernă, în general și în comunitatea timișoreană, în special, și a evidențiat singularitatea spiritului bănățean prin existența specificului multiconfesional al orașului nostru. La această întâlnire a participat și Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan al Banatului.

Instalarea noului preot paroh al parohiei Moșnița Veche

În Duminica a 19-a după Rusalii, din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, a avut loc instalarea noului preot paroh Ștefan Mezin la biserica parohiei Moșnița Veche, protopopiatul Timișoara II.

Soborul de slujitori a fost alcătuit din P.On. Părinte Mircea Szilagy, consilier administrativ-bisericesc la Centrul Eparhial, protopopul Cristian Păiș, părintele Ștefan Mezin- noul preot paroh și părintele Pavel Petru Indru- preotul pensionar. După cuvântul de învățătură rostit de noul preot paroh și după otpustul Sfintei Liturghii a urmat scurta ceremonie de instalare a noului preot paroh.

Părintele consilier Mircea Szilagy i-a prezentat credincioșilor pe părintele Ștefan Mezin, un preot cu o bogată experiență pastorală, acesta activând ca preot atât în mediul rural la parohia lecea Mică, cât și în mediul urban la parohia TM. Calea Lugojului și la Catedrala Mitropolitană din Timișoara. De asemenea părintele Ștefan Mezin îndeplinește și funcția de director de departament în cadrul Atelierului de lumânări al Centrului eparhial. Părintele consilier i-a mulțumit apoi părintelui pensionar Pavel Indru pentru întreaga activitate pe care a desfășurat-o în parohia Moșnița Veche.

În continuare părintele protopop Cristian Păiș a oficiat ceremonia de instalare a părintelui Ștefan Mezin, în cadrul căreia i-au fost înmânate sfânta evanghelie și sfânta cruce simbolurile slujirii preotului în parohie în calitate de propovăduitor al Cuvântului lui Dumnezeu, de săvârșitor al sfintelor Taine. Apoi părintele protopop i-a înmănat noului preot paroh cheile bisericii și l-a îndemnat să folosească aceste chei pentru a deschide cât mai des ușile bisericii pentru credincioșii parohiei, iar în chip simbolic, să deschidă pentru credincioși Ușile Împărăției cerurilor, după care a transmis tuturor binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului.

A urmat un cuvânt din partea preotului pensionar Pavel Petru Indru și un cuvânt de mulțumire al părintelui paroh Ștefan Mezin, în care a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul primit în slujire, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan pentru încrederea acordată prin numirea în această parohie, familiei și tuturor credincioșilor prezenți.

Biserica cu hramul „Înălțarea Domnului” a parohiei Moșnița Veche a fost construită în anul 1912, în stil baroc. În ultimii ani lăcașul de cult a fost renovat în interior, a fost refăcută pardoseala, mobilierul și biserica a fost împodobită cu pictură nouă.

Sfințirea crucilor de la biserica parohiei Pesac

Biserica parohiei Pesac, județul Timiș a trecut în ultimii ani printr-un amplu proces de renovare și înfrumusețare interioară și exterioară. Îndeosebi prin venirea la conducerea parohiei a părintelui Svetozar Mladenov, împreună cu soția Gabriela și cu prunca Sara, s-a simțit o înnoire atât din punct de vedere duhovnicesc, cât și din punct de vedere gospodăresc. De curând, s-a finalizat refacerea acoperișului și a turlei bisericii, ocazie cu care au fost confecționate și cruci noi.

Pentru sfințirea noilor cruci s-a deplasat în parohie Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan al Banatului, în ziua de vineri 18 septembrie. Chiriarhul a fost întâmpinat de protopopul locului, părintele Marius Podereu, dimpreună cu parohul locului și cu alți preoți invitați din cuprinsul protopopiatului. În fața bisericii, în prezența oficialităților locale și a numeroși credincioși a avut loc slujba de sfințire a crucilor, după care ele au fost sărutate de către cei prezenți. După intonarea cântării *Mântuiește Doamne poporul Tău...*, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a adresat

celor prezenți un frumos cuvânt de învățătură.

Prezent de mai multe ori în mijlocul credincioșilor acestei parohii, Părintele Mitropolit Ioan a adus ca de fiecare dată binecuvântare și mângâiere sufletească.

Manifestare de Ziua Armatei, la Timișoara

În ziua de 22 octombrie, în contextul condițiilor impuse de pandemie, la Timișoara au debutat o serie de activități dedicate zilei Armatei Române, care vor continua până pe data de 25 octombrie, inclusiv.

În acest sens, la Monumentul Ostașului Român din Parcul Central al orașului a avut loc ceremonia depunerii de coroane întru cinstirea memoriei ostașilor români care și-au jertfit viața pe câmpurile de luptă, pentru „apărarea țării și reîntregirea Neamului”.

Apoi, cadrele militare s-au deplasat pe explanada catedralei mitropolitane,

unde au fost întâmpinate de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului. Părintele Mitropolit a binecuvântat „Ștafeta Veteranilor” și pe toți ofițerii și soldații Brigăzii 18 Infanterie „Banat”. Slujba de Te Deum pentru eroii neamului românesc a fost oficiată apoi de către preoții și diaconii catedralei mitropolitane.

Acțiunea presupune purtarea unei ștafete reprezentate de una dintre culorile drapelului tricolor – albastru, galben și roșu, prin alergare pe trei trasee (însușind peste 1.000 de kilometri), toate având ca destinație finală orașul Carei, eliberat de sub ocupație străină la 25 octombrie 1944.

Ticolorul românesc va fi purtat, în zilele următoare, prin județele din Vestul României urmând ca Duminică, 25 octombrie, să ajungă la Monumentul ostașului român de la Carei, județul Satu Mare.

În această localitate de la granița de Vest a României vor fi comemorați martirii, eroii și soldații români căzuți pe câmpurile de luptă. Pe monumentul de la Carei este gravat de altfel următorul text: „Glorie ostașilor armatei române, căzuți în luptele pentru eliberarea patriei”.

În fiecare an, la 25 octombrie, în baza Decretului nr. 381 din 1 octombrie 1959, se sărbătorește Ziua Armatei Române. La această dată se aniversează victoria finală pentru eliberarea Transilvaniei de Nord de sub ocupația horthystă, din 25 octombrie 1944.

Donație pentru spitalele din Jebel și Gătaia

În ziua de 22 octombrie, Arhiepiscopia Timișoarei împreună cu Fundația Filantropia a demarat o acțiune de donație de echipamente de protecție pentru Spitalul din Jebel. Răspunsul Centrului eparhial a venit datorită creșterii ratei de infectare a pacienților din acest spital, care în ultima perioadă se confruntă cu apariția unui focar de Covid 19. Totodată, grija Bisericii se îndreaptă și către personalul medical și auxiliar care își desfășoară activitatea în această unitate spitalicească.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, la Spitalul de Psihiatrie și Măsuri de Siguranță Jebel a fost organizat un nou transport de echipamente de protecție, măști, combinezoane,

lenjerie, ochelari, precum și scaune pentru persoanele cu dizabilități. Membri ai Fundației Filantropia, alături personal din cadrul sectorului social al eparhiei, s-au mobilizat pentru a da o mână de ajutor acestei instituții medicale din județul Timiș.

Arhiepiscopia Timișoarei, prin grija Părintelui Mitropolit Ioan, va continua să desfășoare și alte activități de ajutorare, precum și acțiuni filantropice, în spitale și așezăminte sociale din județul Timiș. Toate acestea vin să completeze necesarul de echipamente de protecție și alte materiale igienico-sanitare utile în această perioadă pentru unitățile care asigură servicii sociale.

Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Jebel este o unitate sanitară publică cu personalitate juridică, înființată în anul 1962, finanțată integral din venituri proprii din contractele încheiate prin sistemul de asigurări sociale de sănătate și aflată în subordinea Ministerului Sănătății. Spitalul are sediul în comuna Jebel, județul Timiș, la 24 de km de Timișoara și se întinde pe o suprafață de 20 de hectare.

Este o unitate sanitară de monospécialitate, cu paturi distribuite în sistem pavilionar care asigură spitalizare continuă pentru următoarele categorii de bolnavi: bolnavi psihici cu patologii psihiatrice, domiciliați pe raza județului Timiș; pacienți încadrați în art. 110/114 Cod Penal, în baza unei sentințe penale rămasă definitivă și care provin din cele 11 județe arondate spitalului prin ordin al Ministrului Sănătății, respectiv: Timiș, Caras-Severin, Hunedoara, Gorj, Mehedinți, Vâlcea, Dolj, Argeș, Olt, Dâmbovița, Teleorman pacienți drogo dependenți și alcoolici pacienți internați nevoluntar conform Legii 487/2002; pacienți a căror internare este dispusă prin ordonanța procurorului pe durata judecării sau urmării penale; pacienți internați în vederea expertizei medico-legale psihiatrice în urma unei dispoziții judiciare.

*

În contextul pandemic actual, în care numărul de cazuri crește de la o zi la alta, Biserica se alătură efortului conjugat al cadrelor medicale în lupta pentru salvarea vieților omenești, a persoanelor infectate și care sunt pe paturile de spitale.

La inițiativa și prin grija Părintelui Mitropolit Ioan, în ziua de 20 octombrie, au fost donate Spitalului de Psihiatrie din Gătaia echipamente de protecție, atât pentru personalul medical, cât și pentru angajații spitalului. Reprezentanții Fundației Filantropia au adus 250 de combinezoane, 1000 de bonete, 300 de ochelari profesionali, măști medicale și alte materiale igienico-sanitare strict necesare în activitatea din unitatea spitalicească.

Prin această acțiune, Arhiepiscopia Timișoarei, alături de toate organismele socio-misionare pe care le coordonează, sprijină efortul cadrelor medicale și al personalului auxiliar în actul medical pentru pacienții internați în Spitalul din Gătaia.

Încă de la debutul acestei pandemii, Sectorul social al Arhiepiscopiei Timișoarei, prin implicarea Părintelui Mitropolit Ioan, a fost și este alături de cei aflați în suferință, pe paturile de spitale prin donație de alimente, aparatură medicală și echipamente de protecție.

Excursie tematică la Sibiu

La începutul lunii octombrie, parohia Timișoara Viile Fabric a organizat o excursie tematică la Sibiu pentru copiii din programul național catehetic „Hristos împărtășit copiilor”, la care s-au adăugat tinerii din grupul catehetic al aceleiași parohii. Sibiu, oraș de referință a zonei, centru mitropolitan, cu îndelungată istorie, a oferit participanților posibilitatea de a se împărtăși de frumusețea locului reflectată în patrimoniului cultural, istoric și religios. S-a vizitat zona centrală istorică a orașului, catedrala mitropolitană, unde veghează Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna, Facultatea de Teologie, Muzeul Brukenthal, precum și Grădina Zoologică. A fost o zi însoțită de toamnă care a amplificat zâmbetul, bucuria și dinamismul copiilor și tinerilor participanți.

Acțiunea a fost coordonată de preoții parohiei: paroh Marius Sfercoci și Sorin Lungoci, ajutați fiind de voluntarii parohiei (profesori de religie, studenți de la Facultatea de Teologie, tineri).

Demersul nostru vizează o serie extinsă de activități legate de nevoia de catehizare, de necesitatea de a face accesibilă învățătura ortodoxă în contextul actual al provocărilor variate, pentru a contribui la formarea moral-religioasă, la creșterea și maturizarea în credință a celor catehizați. Din punct de vedere practic, nu putem separa viața religioasă a omului de viața sa cotidiană, cu preocupările lui, cu nevoia de comunicare, cu întrebările și așteptările lui. Asistăm la transformări majore în societatea actuală, atât în exteriorul, cât și în interiorul acesteia. Astăzi, constatăm că *s-a schimbat structura interioară a omului însuși*.

Cert este că, importanța și impactul acestor acțiuni se resfrâng asupra generației care acum se formează și care devine responsabilă pentru viitorul apropiat și îndepărtat. Chiar dacă excursia tematică a avut ca obiectiv principal catehizarea copiilor și a tinerilor prezenți, și prin intermediul ei, parohia își manifestă lucrarea învățătoarească și asupra adulților, în special asupra părinților copiilor.

Evenimentul face parte din acțiunile prevăzute în cadrul celei de-a VII-a ediții a Taberei de creație „Icoana mea”. Acțiunea, fiind inclusă pe agenda culturală 2020 a Consiliului Județean Timiș, se desfășoară cu sprijinul financiar al CJT prin Centrul de Cultură și Artă Timiș, Totodată, cu ajutorul financiar al Consiliului Județean Timiș, se implementează și proiectul editorial „Hristos împărtășit copiilor” – rediviva catehizării parohiale: context, conținut, strategii didactice”.

Concursul de Religie „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș” la Birda

În fiecare an în organizarea Inspectoratului Județean Timiș și al Arhiepiscopiei Timișoarei se desfășoară Concursul Județean de Religie „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș” cu două etape: zonală și județeană.

Anul acesta fiind situația sanitară impusă de existența virusului Sars - Cov – 2 Concursul s-a desfășurat la nivel de școală respectându-se Regulamentul Concursului pe anul 2020. Tema „Milostenia – fapta iubirii” a fost mărturisită prin: poezie religioasă, desen tematic și eseu. Au participat 8 elevi din clasele a IV-a și a VI-a pregătiți de prof. Doru Popa. Elevii: Noje Alexandra, Dușcaș Gabriela (poezie religioasă), Chereș Maria, Buzumurga Diana, Prună Sarah (desen), Noje Flavia, Marcu Alexandra, Pop Maria (eseu) au fost recompensați cu premii ce au constat în diplome și cărți pentru lectură.

Manifestare de Ziua Armatei la Lugoj

Militarii lugojeni au demarat o serie de acțiuni venite a comemora Ziua Armatei Române din data de 25 octombrie. Astfel, aceștia au participat la o acțiune de donare de sânge la Centrul Regional de Transfuzie Sanguină din Timișoara, dornici să ajute semenii aflați la nevoie și în suferință. Acțiunea s-a demarat sub sloganul „Donează sânge, salvează viața!” și l-a avut organizator pe comandantul unității, locotenent-colonel Robert-Călin Pioară. Întreg personalul ce a participat la această campanie a donat tichetele de masă primite în urma donării pentru asigurarea de bunuri alimentare unor persoane nevoiașe.

Tot cu acest prilej militarii i-au avut în atenție și pe cei ce și-au dat viața pentru întregirea țării noastre. În acest sens a fost curățat și igienizat cimitirul eroilor din municipiul de pe Timiș (A consemnat **pr. dr. EMANUEL GAFIȚA**, Garnizoana Lugoj).

Hram la parohia Comloșu Mic

În ziua pomenirii Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, 26 octombrie, s-a sărbătorit hramul bisericii parohiei Comloșu Mic, protopopiatul Sănnicolau Mare.

La acest moment Sfânta Liturghie a fost săvârșită de către protopopul locului, părintele Marius Podereu, înconjurat de mai mulți preoți din cuprinsul protopopiatului. După Sfânta Liturghie s-a făcut și tradiționala înconjurare a sfântului locaș, în prezența oficialităților locale și a numeroși credincioși comloșeni.

Hramuri mănăstirești

Joi 1 octombrie, de sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului s-a serbat hramul principal al mănăstirii Luncaii de Sus.

Cu binecuvântarea Înaltprea-sfințitului Părinte Mitropolit Ioan al Banatului, slujbele au început în seara zilei precedente, odată cu oficierea privegherii de către mai mulți slujitori în frunte cu pr. protopop Bujor Păcurar.

În ziua de 1 octombrie, de dimineață, s-au săvârșit sfințirea apei, Taina Sfântului Maslu și acatistul Sfântului Acoperământ. De la orele 10 a început Sfânta Liturghie săvârșită de mai mulți

preoți slujitori printre care pr. Marius Florescu de la Centrul eparhial – delegat al Înaltprea-sfințitului Părinte Mitropolit Ioan, pr. prot. Bujor Păcurar de la Făget, pr. stareț Matei Buliga de la mănăstirea Dobrești și alți slujitori. Cuvântul de învățătură a fost rostit de pr. Marius Florescu. După sfințirea prinoaselor s-a oficiat și o panihidă pentru ctitorii și ostenitorii trecuți la Domnul ai sfinteii mănăstiri.

După otpust, părintele protopop Bujor Păcurar a amintit de efortul Părintelui Mitropolit Ioan pentru bunul mers al vieții mănăstirești și de ajutorul venit din partea Guvernului României prin Secretariatul de Stat pentru culte, pentru restaurarea bisericii și a ansamblului mănăstiresc.

Înciudavremiiploioase, mulți credincioși din părțile timișene și hunedorene au urcat muntele Luncaniului pentru a o cinși pe Maica Domnului, în prima zi a lunii octombrie.

*

În ziua de 14 octombrie, de praznicul Sfinteii Cuvioase Maici Parascheva s-a sărbătorit hramul mănăstirii Dobrești.

Sfânta Liturghie a fost săvârșită de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan al Banatului împreună cu mai mulți preoți și diaconi.

Mănăstirea Dobrești este ctitoria Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și este condusă de protos. Matei Buliga.

Donație către Biblioteca comunei Birda

Parohia Birda a realizat o nouă donație de carte către Biblioteca Comunei Birda însumând 243 de volume și 33 de reviste. Aceste publicații acoperă mai multe domenii: literatură universală și română; diverse domenii științifice (Fizică, Informatică, istorie și critică literară); lexicografie; lucrări didactice și pedagogice și divertisment (Teatru, Film ș. a.).

Între titlurile dăruite amintim selectiv câteva: Ionel Teodoreanu, *Lorelei*, Editura Eminescu, București, 1970; Gabriela V. Mnerie și colab., *Elemente de matematici aplicate, statistică și econometrie*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2012; G. M. Zamfirescu, *Maidanul cu dragoste*, Editura Junimea, Iași, 1986; Thomas Mann, *Alesul*, Editura de Vest, Timișoara, 1991; Mircea Eliade,

Șarpele, Editura V – V Press, Cluj-Napoca, 1991; I. Dumitriu – Snagov, *India*, Editura Sport-Turism, București, 1978; A. P. Cehov, *Dramă la vânătoare*, Editura Excelsior, Timișoara, 1993; Guy de Maupassant, *O viață*, Editura H, București, 1991; Giovanni Papini, *Gog*, Editura Univers, București, 1990; Schiller, *Wallenstein (I)*, Editura pentru Literatură, București, 1969; Schiller, *Wallenstein (II)*, Editura pentru Literatură, București, 1969; Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război. Patul lui Procust*, Editura Eminescu, București, 1985; Mark Twain, *Bacnota de un milion de lire*, Editura Excelsior, Timișoara, 1991; W. Scott, *Ivanhoe*, Editura Tineretului, București, 1956; Constantin Țoiu, *Căderea în lume*, Editura Cartea Românească, București, 1987; I. S. Turghieniev, *În ajun*, Editura pentru Literatură universală, București, 1969; Paulo Coelho, *Veronica se hotărăște să moară*, Editura Humanitas, București, 2003; Irina Panovf, *Dicționar englez-român*, Editura Științifică și Enciclopedic, București, 1978.

Slujire și zidire la parohia Moravița

Un articol publicat de Basilica.ro le-a dat credincioșilor din Moravița, județul Timiș, inspirație și putere pentru a se mobiliza. Înainte de venirea iernii, au reușit să reabiliteze vechea casă parohială, unde vor locui preotul Pavel Jijița și preoteasa lui, Roxana. Părintele va fi mai aproape de șantierul bisericii, care își așteaptă de mult finalizarea. Ortodocșii din Moravița nu au biserică de peste un secol.

Când a comandat o icoană pictată care o înfățișa pe Sfânta Parascheva, preoteasa Roxana nici nu visa că va vedea gata, odată cu icoana, și casa în care voia să o așeze. Și nici că acestea se vor împlini chiar în ajunul praznicului cuvioasei din acest an. Prezbitera are mare evlavie la sfântă. De multe ori, când ea și soțul ei, Părintele Pavel Jijița, parohul Parohiei Moravița-Dejan, s-au rugat la ea, au simțit că i-a ajutat. De aceea, s-au gândit ca hramul casei parohiale să fie Sf. Cuv. Parascheva.

Doar că visul de a renova casa parohială, nelocuită de 30 de ani, părea foarte îndepărtat. Părintele făcea naveta de la Timișoara pentru slujbe, în prezent oficiate într-o capelă improvizată din sat, și privea cu durere la zidurile noii biserici din apropiere, aflate în bătaia intemperiilor. După ce povestea satului fără biserică s-a propagat în mediul online, oamenii au donat bani și s-au pus pe muncă la casa parohială. Dacă vor biserică nouă în sat, le trebuie și un paroh care să le fie mereu aproape.

„Am fost toți laolaltă ca un lanț, iar ceea ce pentru oameni e imposibil la Dumnezeu a fost cu puțință”, a afirmat părintele. „Mulțumesc în primul rând lui Dumnezeu și slavă Lui, că a trimis oamenii potriviți la timpul și locul potrivit. Și le mulțumesc tuturor celor care s-au jertfit, fie cu banul, fie cu timpul sau brațul, chiar și cu gândul bun!”

Răzvan Brăzdău, pe atunci viceprimar, a făcut o donație consistentă din fondurile personale și a alergat

pretutindeni pentru a aduce materiale și utilaje. Un sprijin important a venit de la Eugen Ștefănescu și soția sa, Claudia, care trăiesc acum în Germania, dar sunt originari dintr-o localitate apropiată, Stamora Germană. Deși Eugen Ștefănescu nu vedea cu ochi buni preoții, campania tânărului paroh l-a impresionat și l-a determinat să mobilizeze mai mulți donatori din diaspora pentru casa parohială din Moravița.

După articolul publicat în iulie 2020 pe *Basilica.ro*, șantierul s-a pus pe picioare. Cei care erau în localitate și au putut, și-au oferit și brațele și priceperea: consilierul parohial Stelian Avram și Denis, cel mai mare dintre cei patru copii ai săi, au fost sufletul șantierului. Sunt pricepuți la construcții, apropiați sufletește de părinte și nelipsiți de la slujbele religioase.

„Sunt exact cum trebuie să fie o familie de creștini”, spune parohul.

Alte brațe pricepute oferite în ajutor au fost cele ale instalatorului Zaharia Zegrean, care a făcut tot ce ținea de instalația și centrala termică, și cele ale priceputului electrician Mircea Mițu, care le-a făcut instalația electrică. Domnul Vasile Iurescu (centru), „magicianul” porților și al obiectelor din metal, a sponsorizat și instalat poarta. Alături de el, mereu ajutor de nădejde pe șantier, vecinul Teclu Leach.

Un alt consilier, Vasile Iurescu, specialist în confecții metalice, a achiziționat și instalat poarta și termopanele. „Orice înseamnă legătură de fier, el rezolvă”, spune cu admirație Părintele Pavel Jijița.

„Cel mai important front pentru noi acum este biserica. Dar, dacă nu am fi rezolvat problema cu casa parohială, nu aș fi putut să mă ocup și de biserică”, spune parohul. „În perioada în care am stat în gazdă în sat, rezultatele s-au văzut: în fiecare zi s-a lucrat la biserică.”

Instalarea în noua casă parohială îi va permite părintelui să se ocupe îndeaproape de șantierul bisericii.

„Stăm cu biserica descoperită. Plouă, bate vântul, schela noastră de lemn și cofrajele de la cupolă ar trebui recondiționate.” Dar cea mai stringentă nevoie ar fi realizarea acoperișului bisericii. Numai acesta ar costa aproximativ 100.000 de lei.

Din toamna trecută, de când a fost numit paroh, și până la starea de urgență din acest an, părintele a apucat doar să îndrepte câteva probleme ale construcției. În acest scop l-au ajutat pro-bono doi cunoscuți arhitecți din Timișoara, dirigintele de șantier și constructorul. A mai reușit de curând să depună actele pentru o finanțare de la Ministerul Cultelor, dar va prinde doar rectificarea bugetară, deci nu vor fi bani prea mulți. Probabil că nici măcar nu vor acoperi datoria de aproape 50.000 de lei pe care parohia o are către constructor.

Satul este sărac. Deși situat în vestul țării, o zonă în general prosperă, aici nu au nici măcar asfalt. Mai ales la Dejan, unde este o filie a parohiei, locuitorii au mari probleme cu drumul. Nu se poate circula cu mai mult de 20 de kilometri pe oră, ca să nu se distrugă cauciucurile.

Dar Părintele Pavel Jijița este optimist, căci crede în sprijinul Maicii Domnului, ocrotitoarea Parohiei Moravița-Dejan și al Sf. Cuv. Parascheva. Dacă oamenii sunt în duh bun și au voință să lucreze, Dumnezeu va găsi o cale să zidească o biserică a Sa și la Moravița.

Militarii lugojeni cinstesc vârstnicii

Militarii Batalionului 183 Artilerie Mixtă General „Ion Dragalina” Lugoj au organizat în luna octombrie, în urbea de pe Timiș, o acțiune îndreptată spre generațiile din care fac parte părinții și bunicii noștri, în acest sens la inițiativa comandantului, domnul Locotenent-Colonel Robert-Călin Pioară, împreună cu Asociația Militar-Culturală „Sfântul Gheorghe” Lugoj au participat la sărbătorirea Zilei Internaționale a Persoanelor Vârstnice, demarând împreună o campanie de sprijinire și întrajutorare a acestora.

Astfel, în după amiaza zilei de 1 octombrie a fost organizată o acțiune social-filantropică la Căminul de Seniori „Anita Heim” unde au fost distribuite alimente necesare bunei funcționări a bucătăriei instituției, precum și diferite daruri ce au fost împărțite vârstnicilor.

Nu au fost uitați în această zi nici veteranii de război, drept urmare a fost vizitat și domnul profesor Nicolae Streian, care a primit câteva daruri simbolice din partea organizatorilor acțiunii (a consemnat **Pr. dr. EMANUEL GAFIȚA**, Garnizoana Lugoj).

Volum nou al unui doctor în Teologie

La Tipografia Partoș, sub semnătura teologului Laurențiu-Victor Chilibaru, a apărut (a fost tipărită) volumul intitulat: „Aspecte dogmatice ale preacinstirii Maicii Domnului în Ortodoxie, reflectate în teologia ortodoxă română din a doua jumătate a veacului al XX-lea”, publicat la Editura Astra Museum din Sibiu.

Această lucrare reprezintă versiunea revizuită a tezei de doctorat, pe care teologul Laurențiu-Victor Chilibaru a susținut-o, în data de 4 septembrie 2018, la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad, în cadrul Școlii doctorale a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad. Lucrarea, realizată sub coordonarea Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Tulcan, are la bază marea cinste de care se bucură Maica Domnului în Biserica Ortodoxă Română, precum și faptul că țara noastră poartă numele de „Grădina Maicii Domnului”.

Această lucrare urmărește realizarea unei analize dogmatice din perspectivă ortodoxă a principalelor afirmații și opinii cu privire la Maica Domnului, evidențiate în opera unor importanți teologi ortodocși români din a doua jumătate a veacului al XX-lea, precum: Dumitru Stăniloae, Petru Rezuș, Ilie Moldovan, Constantin Galeriu, Chesarie Gheorghescu, Pinte Dumitru, Isidor Todoran, Nicolae Chițescu și Ion Bria. Întrucât în acea perioadă a existat un număr foarte mare de autori și de lucrări, în cercetarea de față au fost selectate doar acele studii care conțin, într-o formă organizată, majoritatea temelor mariologice, precum și idei și concepții dogmatice inedite care au produs o înțelegere mai aprofundată a învățaturii despre Maica Domnului. Cartea este structurată pe cinci părți.

În prima parte, sunt prezentate cele mai reprezentative mențiuni și considerații despre Fecioara Maria, întâlnite în Sfânta Scriptură și în literatura patristică.

În a doua parte, s-a urmărit expunerea în detaliu a principalelor concepții despre Maica Domnului, lansate în teologia românească din a doua jumătate a secolului al XX-lea. În a treia parte, s-a dezbătut tema referitoare la relația dintre Fecioara Maria și viața Bisericii, evidențiindu-se rolul Maicii Domnului de „Maică duhovnicească a creștinilor” și de „Mijlocitoare a tuturor harurilor”. În partea a patra, s-a realizat expunerea, într-o abordare apologetică-interconfesională, punctul de vedere ortodox față de aspectele deosebite referitoare la preacinstirea Maicii Domnului prezente în teologia romano-catolică și în cea neoprotestantă.

În partea a cincea, s-au evidențiat câteva dintre ecourile pe care învățătura dogmatică a preacinstirii Maicii Domnului, reflectată în Ortodoxia românească din a doua jumătate a secolului al XX-lea, le-a manifestat în teologia ortodoxă contemporană din România, apelându-se la lucrările mariologice elaborate, după anul 2000, de Ștefan Buchiu și Ioan I. Ică jr.

La finalul lucrării de față, s-au așezat concluziile generale, în care autorul a realizat o sinteză a ideilor susținute de teologii ortodocși români din a doua jumătate a veacului al XX-lea cu privire la învățătura Bisericii Ortodoxe despre preacinstirea Maicii Domnului. Contribuția principală pe care o aduce autorul lucrării de față la aprofundarea învățaturii dogmatice despre Maica Domnului din cadrul teologiei ortodoxe române din a doua jumătate a secolului al XX-lea o constituie evidențierea afirmațiilor făcute de câțiva dintre cei mai reprezentativi teologi români cu privire la Fecioara Maria, afirmații care sunt structurate tematic, sub forma unei sinteze a celor mai importante teme dogmatice referitoare la Maica Domnului.

Slujiri la filia Sângeorge, parohia Birda

La sărbătoarea Soborului Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil și al tuturor cereștilor puteri, biserica ortodoxă română din localitatea Sângeorge și-a sărbătorit hramul. Sărbătoarea a debutat în ajun cu Slujba Privegherii (Vecernia unită cu Litia și Utrenia) și a continuat cu oficierea Sfintei Liturghii și ritualul tăierii colacului. La momentul potrivit, preotul dr. Valentin Bugariu a rostit un cuvânt de învățătură cu tema: „Sfinții Îngeri în Sfânta Scriptură”.

După otpustul Sfintei Liturghii s-a desfășurat proiectul filantropic: „Sfinții Arhangheli, prietenii copiilor” care avut ca beneficiari, 20 de elevi de la școala din localitate.

Ca la fiecare rugăciune euharistică au fost prezenți în fața Mântuitorului atât cei vii, cât și cei adormiți

care formează comunitatea cea mare a Bisericii. Rugăciuni pentru cei adormiți au fost înălțate și în cele două cimitire ale parohiei.

*

În Duminica a XXII-a după Rusalii a fost oficiată Taina Sfântului Maslu de obște în biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Sângeorge, filia parohiei Birda.

Cu acest prilej au slujit P. C. Părinți Zoran Milovanov (parohia Berecuța), Dragan Giorgiev (parohia Voiteg), Călin Negrea (parohia Gătaia) și Valentin Bugariu, parohul locului.

Cuvântul de învățătură ocazional a fost susținut de preotul iconom Dragan Giorgiev care a scos în priveliște strânsa legătură dintre Biserică și filantropie și dezvăluită prin unitatea de rugăciune și mărturisire în vremuri grele. La final predicatorul i-a îndemnat pe credincioși să

îmmulțescă rugăciunea și să-i pomenească pe semenii aflați în suferință.

S-au împărtășit de harul Tainei Sfântului Maslu mai mulți credincioși din Sângeorge, Birda, Berecuța și Voiteg.

Taina Sfântului Maslu la parohia Percosova

În Duminica a XXI-a după Rusalii a fost oficiată Taina Sfântului Maslu de obște în biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din parohia Percosova.

Săvârșirea acestei Sfinte Taine a încununat prin rugăciune împlinirea a cinci ani de activitate preoțească a părintelui paroh Sebastian Andrei Petrescu care a fost felicitat cu această ocazie de către credincioșii prezenți la Sfânta Liturghie.

La Taina Sfântului Maslu au slujit P. On. Părinte Ioan Prisăcean, protopopul Detei și P. C. Părinți Valentin Bugariu (parohia Birda), Ioan Mircea Toie (Timișoara – Calea Lugojului), Călin Negrea (parohia Gătaia), Cristian Băican (parohia Bazoșu Vechi), Tiberiu Gherasim (parohia Ferendia) și Sebastian Andrei Petrescu, parohul locului.

Cuvântul de învățătură a fost susținut de P. On. Părinte Protopop care a tâlcuit prima pericopă evanghelică de la Sfântul Apostol și Evaghist Luca (5, 25-27).

S-au bucurat de rugăciunea comună și de eloungere mai mulți credincioși din parohie, din filia Butin, precum și din parohiile vecine.

Taina Sfântului Maslu la parohia Birda

În Duminica a XIX-a după Rusalii a fost oficiată Taina Sfântului Maslu în biserica cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” din parohia Birda.

Cu acest prilej a slujit P. On. Păr. Ioan Prisăcean, protopopul Detei și P. C. Părinți Zoran Milovanov (parohia Berecuța), iconom Dragan Giorgiev (parohia Voiteg), Călin Negrea (parohia Gătaia), Sebastian Andrei Petrescu (parohia Percosova), Tiberiu Gherasim (parohia Ferendia) și Valentin Bugariu, parohul locului.

Cuvântul de învățătură ocazional a fost susținut de Preaonoratul Părinte Protopop care a îndemnat pe cei prezenți să se împărtășească din harul Sfințelor Taine, dar să păstreze normele sanitare cerute pentru păstrarea sănătății.

S-au bucurat de rugăciunea comună și de eleoungerea cu untdelemn sfințit mai mulți credincioși din parohie și filia Sângeorge, precum și din parohiile vecine: Berecuța, Deta, Gătaia, Sculea și Voiteg.

Pilda vieții unui semen aflat în dificultate

În parohia noastră există un caz social deosebit, un caz mai rar întâlnit, un tânăr aparte care locuiește într-o garsonieră simplă din ansamblul de locuințe ce aparține parohiei Adormirea Maicii Domnului - Elisabetin, biserică pe care toți credincioșii o cunosc ca biserica de la Piața Crucii.

Acest tânăr, pe numele lui Marius Horațiu David, este cunoscut de toți credincioșii din parohie, fiind nelipsit de la aproape toate slujbele bisericești. El s-a născut pe data de 30 aprilie a anului 1963, chiar în locuința de care aminteam, locuință în care viețuiește de atunci și până în ziua de astăzi ca un monah într-o chilie...

Interesant la acest sărman, care nu se plânge deloc de greutățile vieții, de problemele de sănătate pe care le are din fragedă pruncie, un credincios care își duce crucea vieții în tăcere și rugăciune, este faptul că deși arată foarte modest, este foarte bine instruit. O simplă discuție cu el îți demonstrează că este o adevărată enciclopedie vie. După ce a absolvit școala primară și gimnazială în *Piața Bălcescu*, școală pe care astăzi o cunoaștem ca *Grigorie Moisil*, a absolvit *Colegiul Bănățean* cu specializarea *Filologie-Istorie*, cu o medie foarte mare, aproape de zece. Resursele, posibilitățile și problemele de sănătate nu i-au îngăduit însă să urmeze și facultatea. A rămas însă foarte pasionat de istorie, geografie și nu în ultimul rând de Teologie. Când nu e ocupat cu strânsul celor trebuincioase pentru traiul zilnic, pensia de puțin peste trei sute de lei nefind-i de ajuns, adună cărți pe care le colecționează în *chilia* lui din apropierea bisericii. O discuție cu el îți demonstrează cum încă își aminteste toate capitalele statelor lumii, cu tot felul de detalii legate de populație sau economie sau întemeiere, multe evenimente legate de istoria lumii și în special a Europei și nu în ultimul rând multe elemente legate de istoria creștinismului în lume și în țara noastră.

Pe lângă cititul cărților, o activitate pe care o desfășoară zilnic este strânsul și pregătirea lemnului pentru anotimpul rece, e ca un fel de sanitar al parcurilor și zonelor verzi din cartierul nostru. Poate că așa, de voie și de nevoie, a ajuns să cunoască zeci de specii de plante, arbuști, arbori și mai ales plante medicinale, cu tot cu beneficiile lor. Necesitatea te învață, cum zice o vorbă din vechime. Oricum, traiul lui zilnic se împarte între rugăciune (la biserică și acasă), muncă și citit. Un trai simplu și ancestral în mijlocul unei metropole moderne și foarte zgomotoase.

Slujitorii și credincioșii parohiei noastre îl sprijină mereu, aproape zilnic: întâi de toate oferindu-i un acoperiș deasupra capului, fie el și modest, dar totuși suficient pentru un om simplu, care se mulțumește cu puțin, în tăcere și modestie, un acoperis sub care stă din prima clipă în care a venit pe această lume. Pe lângă acest fapt, de a cărui importanță nu ne dăm seama decât atunci când ne lipsește, slujitorii și credincioșii parohiei noastre îl sprijină și financiar, dar și cu alimente, pe care le chivernisește cu multă grijă și chibzuială, pentru traiul din fiecare zi. Recent, a primit de la parohie câteva lucruri de îmbrăcăminte și încălțăminte care să-i fie de folos în anotimpul rece care se apropie, lucruri de care s-a bucurat foarte mult, cu bucuria pe care o citești în ochii unui copil când primește un cadou mult asteptat...

Un astfel de om, care trăiește în apropierea bisericii, la propriu și la figurat vorbind, este un exemplu aproape monastic, de rămânere în credință, ca dreptul lov, de mulțumire cu puținul primit în viață și de la viață, cu prețuirea cu adevărat a fiecărei clipe și zile primite de la Dumnezeu, un trai simplu, împreună cu rugăciune, muncă și răsfoitul cu viu interes al cărților. Un astfel de suflet modest merită ajutorat, zi de zi, de către noi toți, slujitori și credincioși ai acestui lăcaș închinat Maicii Domnului, un loc liniștit în mijlocul unei metropole în freamăt (a consemnat **preot BOGDAN NEAGA** – parohia Timișoara Elisabetin).

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE MITROPOLIT IOAN AL BANATULUI

5 octombrie

A participat la inaugurarea noului sediu al Facultății de Teologie din Timișoara în prezența domnului prof. univ. dr. ec. Marilen Pirtea, rectorul Universității de Vest din Timișoara, respectiv studenți și profesori ai Facultății;

A prezidat examenul pentru obținerea gradului definitiv, respectiv gradul II în preoție, desfășurat la mănăstirea Timișeni-Șag.

13 octombrie

A primit pe domnul ing. Ion Miron, membru în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Timișoarei;

A primit pe domnul prof. Mihai Neamțu, din București.

14 octombrie

A oficiat Sfânta Liturghie la mănăstirea cu hramul "Sf. Cuv. Paraschieva", din localitatea Dobrești, ctitoria Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României.

15 octombrie

A vizitat parohia Iecea Mică, din protopopiatul Sânnicolau Mare, respectiv parohia Babșa, din protopopiatul Lugoj.

16 octombrie

A primit pe domnul conf. univ. dr. Claudiu Arieșan, de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, din cadrul Universității de Vest din Timișoara;

A primit pe domnul General Dr. Dan Ionescu, comandantul Garnizoanei 18 Infanterie, Supraveghere Decebal, din Timișoara;

A primit pe preotul Marian Ciucur, din Arhiepiscopia Aradului.

20 octombrie

A primit pe domnul Ioan Popa din Timișoara;

A primit pe doamna judecător Pușa-Carmen Pîrvulescu, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Ioan-Liviu Bugariu, de la parohia Ictar-Budinț, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul paroh Ionel Maftei, de la parohia Săcălaz, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul paroh Ilie-Adrian Murariu, de la parohia Zorlențu Mare, din Episcopia Caransebeșului.

21 octombrie

A primit pe preotul paroh Ciprian Ștefoni, de la parohia Izvin, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Călin Cojocaru, de la parohia Comloșu Mare, din protopopiatul Sânnicolau Mare.

22 octombrie

A primit pe preotul paroh Florentin Jura, de la parohia Timișoara Calea Martirilor – Sf. Ștefan, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul pensionar Ioan Babun, din Episcopia Caransebeșului.

23 octombrie

A primit pe preotul paroh Nicolae Ciucure, de la parohia cu hramul "Învierea Domnului", din Lugoj;
A primit pe preotul paroh Valer Cioica, de la parohia Periam, din protopopiatul Sânnicolau Mare.

25 octombrie

A oficiat Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană.

28 octombrie

A primit pe absolventul de teologie pastorală, Eugen Cinci, din Vârșeț, Serbia;

A primit pe preotul paroh Călin Eftimie, de la parohia Uivar, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe domnul Cosmin Ovidiu Brancu, din Timișoara;

A primit pe domnul ing. dr. Ion Nină, din Timișoara;

A primit pe preotul Marius Podereu, protopopul Oficiului protopopesesc Sânnicolau Mare;

A primit pe preotul Ciprian Tripa, din Arhiepiscopia Aradului.

29 octombrie

A prezidat examenul de capacitate preoțească, sesiunea de toamnă, desfășurat în sala festivă de la Centrul eparhial.

30 octombrie

A participat la o emisiune audiofonică în direct la Radio Vocea Evangheliei;

În după-amiaza zilei, în sala de ședințe a Consiliului Local Timișoara, la invitația noului primar al Municipiului Timișoara, domnul Dominic Fritz, a participat la o întâlnire consultativă alături de reprezentanții celorlalte culte din oraș.

A consemnat preot MARIUS SFERCOCI
Inspector eparhial